



Πρωτόκολλο Διερεύνησης,
Διάγνωσης, Διαχείρισης ΚαΠα-Π
& Εθνικό Σύστημα Αναφοράς ΚαΠα-Π

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού

Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας & Κοινωνικής Πρόνοιας
Κέντρο για τη Μελέτη και την Πρόληψη
της Κακοποίησης & Παραμέλησης των Παιδιών

Διευθυντής: Γ. Νικολαΐδης, MD, MA, MSc, PhD

Φωκίδος 7, 11526 Αθήνα

τηλ.: 2107715791, fax: 2107793648

e-mail: ich_dos@otenet.gr | www.ich-mhsw.gr

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ,
ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ευρετήριο Ισχύουσας Νομοθεσίας για την Κακοποίηση και Παραμέληση Παιδιών

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

«Η Πράξη «Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τη Διερεύνηση, Διάγνωση και Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης & Παραμέλησης Παιδιών» (MIS 372071) υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» (ΕΠ.ΑΝ.Α.Δ.) 2007-2013 και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και από Εθνικούς Πόρους»

ISBN: 987-960-9766-09-8



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
www.europa.eu



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
www.ygeia-pronoia.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ"
Προσανατολισμός στον Άνθρωπο
www.epanad.gov.gr



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
www.espa.gr



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
www.europa.eu



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
www.ygeia-pronoia.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ"
Προσανατολισμός στον Άνθρωπο
www.epanad.gov.gr



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
www.espa.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ**

Στο πλαίσιο της Πράξης «Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τη Διερεύνηση, Διάγνωση και Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης & Παραμέλησης Παιδιών» (MIS 372071) έχει δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη για τον επαγγελματία που καλείται να ανταποκριθεί σε περιστατικά κακοποίησης ή παραμέλησης παιδιών:

- Πρωτόκολλο Διερεύνησης, Διάγνωσης και Διαχείρισης Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών
- Οδηγός Εφαρμογής Πρωτοκόλλου Διερεύνησης, Διάγνωσης και Διαχείρισης Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών
- Ευρετήριο Ισχύουσας Νομοθεσίας για την Κακοποίηση και Παραμέληση Παιδιών
- Ενημερωτικό Φυλλάδιο για τις «Βήμα προς Βήμα» Ενέργειες των Επαγγελματιών σε Περιστατικά Κακοποίησης - Παραμέλησης Παιδιών
- Εθνικό Ευρετήριο Οργανισμών και Υπηρεσιών Διαχείρισης Περιστατικών Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών (διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://esa-kapa-p.gr>)



Πρωτόκολλο Διερεύνησης,
Διάγνωσης, Διαχείρισης ΚαΠα-Π
& Εθνικό Σύστημα Αναφοράς ΚαΠα-Π

Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τη Διερεύνηση,
Διάγνωση και Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης
& Παραμέλησης Παιδιών

Ευρετήριο Ισχύουσας Νομοθεσίας για την Κακοποίηση και Παραμέληση Παιδιών

Η Πράξη «Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τη Διερεύνηση, Διάγνωση και Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης & Παραμέλησης Παιδιών» (MIS 372071) υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» (ΕΠ.ΑΝ.Α.Δ.) 2007-2013 και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και από Εθνικούς Πόρους.

Το παρόν ευρετήριο δημιουργήθηκε από τους Γυφτοπούλου Αγγελική, Δημητροκάλλη Άρτεμις και Νικολαΐδη Γιώργο, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, Κέντρο για την Μελέτη και Πρόληψη της Κακοποίησης και Παραμέλησης του Παιδιού σε συνεργασία με την επιστημονική ομάδα της Ανεξάρτητης Αρχής «Συνήγορος του Πολίτη» – Κύκλος των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες για τη συνεισφορά, την επισκόπηση και τα σχόλιά της, στην Πούτση Σταματίνα, Νομικό – Ειδική Επιστήμονα Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού της Ανεξάρτητης Αρχής «Συνήγορος του Πολίτη» – συνεργάτιδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.



Φορέας Υλοποίησης Πράξης

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας, Κέντρο για τη Μελέτη και Πρόληψη της Κακοποίησης και Παραμέλησης των Παιδιών



Ανεξάρτητη Αρχή «Συνήγορος του Πολίτη»–
Κύκλος των Δικαιωμάτων του Παιδιού

Το παρόν έγγραφο αντιπροσωπεύει τις απόψεις των συντακτών του. Οι απόψεις αυτές δεν έχουν υιοθετηθεί ή εγκριθεί με οποιοδήποτε τρόπο από την Ειδική Υπηρεσία του Τομέα Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως θέσεις του Υπουργείου ή της Επιτροπής. Η Ειδική Υπηρεσία δεν εγγυάται την ακρίβεια των στοιχείων που περιλαμβάνονται στο παρόν ενημερωτικό φυλλάδιο, ούτε αποδέχεται την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών αυτών.

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί».

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού,
ν. 2101/1992, αρ. 19. παρ. 1.

Αρκτικόλεξα

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΔΣΔΠ	Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΚαΠα-Π	Κακοποίηση-Παραμέληση Παιδιών
Σ	Σύνταγμα
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ISPCAN	International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect / Διεθνής Εταιρεία για την Πρόληψη της Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών

Συντομογραφίες

α.	Άρθρο
Ν. ή ν.	Νόμος
εδ.	Εδάφιο
περ.	Περίπτωση
παρ.	Παράγραφος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....	9
Οι 4 βασικές αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.....	9
Α. Το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στην αξιορρέπεια!	9
Β. Η αρχή της μη διάκρισης – Όλα τα παιδιά είναι ίσα!	9
Γ. Το συμφέρον του παιδιού λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη!	9
Δ. Το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και την ανάπτυξη!	10
Ε. Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του!	10
ΧΡΗΣΙΜΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚαΠα-Π	11
Τι πρέπει να γνωρίζει ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ;	11
Πώς ορίζεται η ΒΙΑ;	11
Ποια άτομα περιλαμβάνει η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ;	11
Τι είναι ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ;	12
Ποιος είναι ΘΥΜΑ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ;	12
Ποιος είναι ΑΝΗΛΙΚΟΣ;	13
Τι συνιστά ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ή ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ;	13
Ποιοι είναι οι 4 ΤΥΠΟΙ της ΚαΠα-Π;	14
ΓΟΝΕΙΣ & ΠΑΙΔΙ	16
Τι ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ έχουν οι γονείς;	16
Τι περιλαμβάνει η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ και τι είναι η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ;	16
Σε τι αποβλέπει η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ; ΣΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ!	17
Ποια είναι η Ευθύνη των Γονέων;	18
Απαγορεύεται η χρήση βίας	18
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	20
Τι ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ έχουν οι ΓΟΝΕΙΣ όταν δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους;	20
Τι συμβαίνει σε περιπτώσεις Σύγκρουσης Συμφερόντων;	20
Ποιες είναι οι ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ της γονικής μέριμνας;	20
Τι συμβαίνει όταν οι ΓΟΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΥΝΑΙΝΟΥΝ για ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ;	21
Πότε ανατίθεται η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ σε άλλο πρόσωπο;	22
Αν μεταβληθούν οι ΣΥΝΘΗΚΕΣ πώς ΕΠΗΡΕΑΖΕΤΑΙ μια υπάρχουσα ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ για τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ;	23
Πότε εκπίπτουν οι γονείς από τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ;	23
Πώς ΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ στα ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ;	24
ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΓΟΝΕΙΣ & ΠΑΙΔΙ	26
Μπορεί μόνο ο ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ να παίρνει ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ για το παιδί του;	26
Τι ισχύει για την ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ;	26
Τι ισχύει για το ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ όταν οι γονείς του ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΑΘΗΤΗ είναι χωρισμένοι;	27

Ο ΑΝΗΛΙΚΟΣ & Η ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	30
Τι ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ μπορεί να κάνει ο ΑΝΗΛΙΚΟΣ;	30
ΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚαΠα-Π	31
Ενδεικτικά εγκλήματα κακοποίησης-παρAMEΛΗΣΗΣ	32
Σωματικές Βλάβες	32
Εγκλήματα κατά της Προσωπικής Ελευθερίας	35
Εγκλήματα κατά της Γενετήσιας Ελευθερίας και Εγκλήματα Οικονομικής Εκμετάλλευσης της Γενετήσιας Ζωής	39
Εγκλήματα κατά της Ζωής	51
Εγκλήματα σχετικά με την Οικογένεια	52
ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	53
Ποια εργασιακή απασχόληση είναι νόμιμη για ένα παιδί και ποια όχι;	53
ΠαρAMEΛΗΣΗ αποτροπής από επαιτεία ή αλητεία	54
ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	55
Τι ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ;	55
ΠΑΡΑΣΙΩΠΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ: Τι ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ υπάρχουν;	56
Ποια είναι η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ των ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ;	56
Ποια είναι η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ των ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ στο χώρο της ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ; ..	57
Ποια είναι η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ των ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ;	57
Για τους πολίτες υπάρχει υποχρέωση αναφοράς;	58
ΑΡΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ	59
Και με το ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ τι γίνεται;	59
Πότε η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑΣ είναι ΝΟΜΙΜΗ;	59
ΕΓΚΛΗΣΗ ΑΠΟ ΑΝΗΛΙΚΟ	63
Μπορεί ένα ΠΑΙΔΙ να ΚΑΤΑΓΓΕΙΛΕΙ την ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ-ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ του;	63
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚαΠα	64
Πώς ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΤΑΙ Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ του ανήλικου θύματος;	64
ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ	65
Και μετά την ΑΝΑΦΟΡΑ τι ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;	65
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗΣ	67
Νομική βοήθεια	67
Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς	68
Ευεργέτημα της πενίας	69
Θεραπεία του θύματος σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης	69
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ για βελτίωση του νομικού πλαισίου	70
Παίρνοντας θέση στην αντιμετώπιση της ΚαΠα-Π	71
Βιβλιογραφικές αναφορές	73

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και οι 4 βασικές αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

A. Το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στην αξιοπρέπεια!

«Η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτριωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο».

ΠΡΟΟΙΜΙΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΟΙΜΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

B. Η αρχή της μη διάκρισης – Όλα τα παιδιά είναι ίσα!

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης».

ΔΣΔΠ 2, § 1

Γ. Το συμφέρον του παιδιού λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη!

«Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού».

ΔΣΔΠ 3, § 1

Δ. Το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και την ανάπτυξη!

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή».

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του».

ΔΣΔΠ 6

Ε. Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του!

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του».

ΔΣΔΠ 12, § 1

ΧΡΗΣΙΜΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚαΠα-Π

Τι πρέπει να γνωρίζει ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ;

Πώς ορίζεται η ΒΙΑ;

Βία είναι «*Η σκόπιμη χρήση σωματικής δύναμης ή εξουσίας, με μορφή απειλής ή πράξης, ενάντια στον εαυτό, σε κάποιο άλλο πρόσωπο ή ενάντια σε μία ομάδα ή κοινότητα, η οποία είτε έχει ως αποτέλεσμα είτε αυξάνει τις πιθανότητες να έχει ως αποτέλεσμα τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογική βλάβη, καθυστέρηση στην ανάπτυξη ή αποστέρηση*».

(Krug et al., 2002:4).

Ποια άτομα περιλαμβάνει η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ;

«*Για τον παρόντα νόμο θεωρείται: 2. α. Οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.*

β. Στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.

γ. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στη μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους».

Ν. 3500/2006, α. 1 § 2

«*Οικείοι είναι οι συγγενείς εξ αίματος και εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, οι θετοί γονείς και τα θετά τέκνα, οι σύζυγοι, οι μνηστευμένοι, οι αδελφοί*

και οι σύζυγοι, καθώς και οι σύζυγοι και οι μηνησθήρες των αδελφών, καθώς και οι επίτροποι ή επιμελητές του υπαιτίου και όσοι βρίσκονται υπό την επιτροπεία ή την επιμέλεια του υπαιτίου».

ΠΚ, α. 13, περ. β

Στην οικογένεια, με βάση το νόμο 3500/2006 που αφορά την ενδοοικογενειακή βία, περιλαμβάνονται οι σύζυγοι, γονείς, συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα θετά παιδιά τους (είτε συγκατοικούν είτε όχι).

Επίσης, στην οικογένεια περιλαμβάνονται εφόσον συγκατοικούν συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τέταρτου βαθμού (π.χ. θείοι-ανίψια, ξαδέρφια), πρόσωπα για τα οποία έχει ορισθεί επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας από το δικαστήριο ένα μέλος της οικογένειας (π.χ. το παιδί που βρίσκεται υπό επιτροπεία θεωρείται μέλος της «οικογένειας» του επιτρόπου του), καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που μένει με την οικογένεια.

Ακόμη, η εφαρμογή των διατάξεων για την ενδοοικογενειακή βία αφορά και τους μόνιμους συντρόφους των γονέων, εφόσον συγκατοικούν, αλλά και τους τέως συζύγους (είτε συγκατοικούν είτε όχι).

Αναφορικά με την ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη (α. 6, ν. 3500/2006) και την ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας (α. 9, ν. 3500/2006), ο νόμος περιλαμβάνει στον ορισμό της οικογένειας και κάθε πρόσωπο που εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας και παρέχει τις υπηρεσίες του σε παιδιά (π.χ. φροντιστής παιδιού σε στέγη παιδικής προστασίας).

Τι είναι ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ;

«Για τον παρόντα νόμο θεωρείται: 1. Ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινων πράξεων, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα».

Ν. 3500/2006, α. 1 § 1

Ενδοοικογενειακή βία ορίζεται κάθε έγκλημα σωματικής βλάβης, παράνομης βίας και απειλής, βιασμού και κατάχρησης σε ασέλγεια, προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, ανθρωποκτονίας και θανατηφόρας σωματικής βλάβης, το οποίο διαπράττεται στο πλαίσιο της οικογένειας όπως αυτή περιγράφεται από το νόμο 3500/2006.

Ποιος είναι ΘΥΜΑ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ;

«Για τον παρόντα νόμο θεωρείται: 3. Θύμα Ενδοοικογενειακής Βίας

κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας».

N. 3500/2006, α. 1 § 3

Θύμα ενδοοικογενειακής βίας είναι κάθε μέλος της οικογένειας σε βάρος του οποίου ασκούνται τα προαναφερόμενα εγκλήματα. Συγκεκριμένα, βάσει του νόμου 3500/2006, εκτός από το παιδί εξ αίματος θύμα ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να είναι και το θετό παιδί (είτε μένει μαζί με το δράστη είτε όχι), αλλά και το ανίψι, τα παιδιά συντρόφων από προηγούμενη σχέση ή τα παιδιά που βρίσκονται σε αναδοχή ή επιτροπεία, εφόσον διαμένουν μαζί. Θύμα ενδοοικογενειακής βίας είναι και ο ανήλικος, ο οποίος είναι μάρτυρας περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας, ακόμη κι αν αυτή δεν στρέφεται εναντίον του (αμέτοχος θεατής).

Επιπλέον, θύμα ενδοοικογενειακής βίας θεωρείται και ο ανήλικος στην οικογένεια του οποίου κάποιο μέλος δολοφονήθηκε ως αποτέλεσμα ενδοοικογενειακής βίας.

Ποιος είναι ΑΝΗΛΙΚΟΣ;

«Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρωπίνου ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία».

ΔΣΔΠ (κυρωτικός νόμος 2101/1992) α. 1

«Όποιος έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του (ενήλικος) είναι ικανός για κάθε δικαιοπραξία».

ΑΚ, α. 127

Στο ελληνικό δίκαιο δεν υπάρχει σαφής προσδιορισμός της ανηλικότητας, συνεπώς ισχύει το άρθρο της Σύμβασης. Ωστόσο, από το α. 127 του Αστικού Κώδικα συνάγεται ότι ανήλικος είναι όποιος δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.

Τι συνιστά ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ή ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ;

Η κακοποίηση ή κακομεταχείριση των παιδιών περιλαμβάνει «όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης φροντίδας ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς

ή άλλους σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη που αφορά τη ζωή, την ανάπτυξη και την αξιοσέπεια του παιδιού, στο πλαίσιο μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης και δύναμης»

(WHO, 1999: 15).

Ποιοι είναι οι 4 ΤΥΠΟΙ της ΚαΠα-Π;

Σωματική κακοποίηση

Η **σωματική κακοποίηση** ενός παιδιού ορίζεται ως «η χρήση σωματικής βίας σε βάρος ενός παιδιού, η οποία έχει ως αποτέλεσμα – ή έχει υψηλή πιθανότητα να έχει ως αποτέλεσμα- τη βλάβη στην υγεία του παιδιού στην επιβίωση, την ανάπτυξη ή την αξιοσέπεία του.

Η σωματική βία περιλαμβάνει πρακτικές όπως τα χτυπήματα, τις κλωτσιές, το ταρακούνημα, το δάγκωμα, το στραγγαλισμό, το κάψιμο, τη δηλητηρίαση και την πρόκληση ασφυξίας. Πολλές φορές η σωματική βία που λαμβάνει χώρα στο σπίτι ασκείται σε βάρος των παιδιών ως τιμωρία ή επιβολή υπερβολικά αυστηρής πειθαρχίας».

Παραμέληση

Η **παραμέληση** περιλαμβάνει «τόσο μεμονωμένα περιστατικά, όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή άλλου μέλους της οικογένειας να φροντίζει –τουλάχιστον στις περιπτώσεις που ο γονέας είναι σε θέση να το κάνει– έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τομείς ανάπτυξης και ευμερίας του παιδιού: υγεία, εκπαίδευση, συναισθηματική ανάπτυξη, διατροφή, στέγη και ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης.

Οι γονείς των παραμελημένων παιδιών δεν είναι απαραίτητα φτωχοί, αντίθετα, μπορεί να είναι οικονομικά ευκατάστατοι».

Η παραμέληση δεν πρέπει να συγχέεται με την ένδεια πόρων της οικογένειας, αντιθέτως αναπαριστά ως επί το πλείστον μια συμπεριφορά αποστέρησης υφιστάμενων πόρων και δυνατοτήτων από τους γονείς/φροντιστές προς το παιδί».

Ψυχολογική κακοποίηση

Η **συναισθηματική-ψυχολογική κακοποίηση** περιλαμβάνει «τόσο μεμονωμένα περιστατικά όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή φροντιστή να παράσχει στο παιδί ένα περιβάλλον αναπτυξιακά κατάλληλο και υποστηρικτικό, εφαρμόζοντας πρακτικές που έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη συναισθηματική υγεία και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.

Τέτοιες πρακτικές είναι: ο περιορισμός των κινήσεων του παιδιού, η τα-

πείνωσή του, η χρήση κατηγοριών, απειλών και εκφοβισμών, η διάκριση εις βάρος του ή η γελοιοποίησή του και άλλες μη σωματικές μορφές απόρριψης ή εχθρικής αντιμετώπισης».

Σεξουαλική κακοποίηση

Ως **σεξουαλική κακοποίηση** ορίζεται «η εμπλοκή ενός παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα την οποία δεν κατανοεί πλήρως και για την οποία δεν είναι σε θέση να συναινέσει ή για την οποία δεν είναι αναπτυξιακά ώριμο ή παραβιάζει τους νόμους. Τα παιδιά μπορεί να υποστούν σεξουαλική κακοποίηση τόσο από ενήλικα άτομα όσο και από άλλα παιδιά τα οποία, λόγω της ηλικίας τους ή του αναπτυξιακού τους σταδίου, βρίσκονται σε θέση ευθύνης, εμπιστοσύνης ή δύναμης σε σχέση με το θύμα».

(WHO & ISPCAN, 2006: 10)

ΓΟΝΕΙΣ & ΠΑΙΔΙ

Τι ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ έχουν οι γονείς;

Τι περιλαμβάνει η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ και τι είναι η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ;

«Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.

Σε περίπτωση όπου η γονική μέριμνα παύει λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή έκπτωσης του ενός γονέα, η γονική μέριμνα ανήκει αποκλειστικά στον άλλο.

Αν ο ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή γιατί είναι ανίκανος ή περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία, την ασκεί μόνος ο άλλος γονέας. Η επιμέλεια όμως του προσώπου του τέκνου ασκείται και από τον ανήλικο γονέα».

ΑΚ, α. 1510

«Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του.

Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνον εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου.

Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτό το σκοπό οφείλουν να συνεργάζονται με το σχολείο και, αν υπάρχει

ανάγκη, να ζητούν τη συνδρομή αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ή δημοσίων οργανισμών».

ΑΚ, α. 1518

Η έννοια της γονικής μέριμνας είναι ευρύτερη από την έννοια της επιμέλειας, δηλαδή μπορεί ένας γονέας που έχει τη γονική μέριμνα να μην έχει και την επιμέλεια του παιδιού, αλλά σε κάθε περίπτωση όποιος έχει την επιμέλεια έχει σίγουρα και τη γονική μέριμνα.

Η γονική μέριμνα αφορά τα σοβαρά ζητήματα που σχετίζονται με την επιμέλεια του παιδιού, τη διαχείριση της περιουσίας του και την εκπροσώπησή του. Για παράδειγμα, αν τίθεται θέμα υποβολής σε κάποια θεραπεία έχουν λόγο και οι δύο γονείς στο πλαίσιο άσκησης της γενικότερης γονικής μέριμνας.

Η επιμέλεια περιλαμβάνει όλα τα καθημερινά ζητήματα που σχετίζονται με την ανατροφή, την εκπαίδευση και τον τόπο διαμονής. Για παράδειγμα, η απόφαση αν το παιδί θα παρακολουθήσει μαθήματα ξένων γλωσσών ή θα αθληθεί λαμβάνεται από το γονέα που έχει την επιμέλεια. Επιπλέον, ο νόμος ορίζει ότι η επιμέλεια του παιδιού ασκείται και στις περιπτώσεις που ο γονέας είναι ανήλικος.

Σε τι αποβλέπει η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ; ΣΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ!

«Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου.

Στο συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν, κατά τις διατάξεις του νόμου, το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο της άσκησης της. Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει επίσης να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις εξαιτίας του φύλου, της φυλής, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών ή όποιων άλλων πεποιθήσεων, της ιθαγένειας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή της περιουσίας.

Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του πριν από κάθε απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα, εφόσον η απόφαση αφορά τα συμφέροντά του».

ΑΚ, α. 1511

Οι γονείς οφείλουν να έχουν βασική τους προτεραιότητα το συμφέρον του παιδιού. Είναι απαραίτητο το παιδί να εκφράζεται ελεύθερα και να ακούγεται η γνώμη του.

Η διάταξη αυτή ακολουθεί τις επιταγές της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της οποίας τρεις βασικές αρχές είναι: α) το συμφέρον

του παιδιού ως γνώμονας για όλες τις υποθέσεις που το αφορούν, β) η μη διάκριση, και γ) το δικαίωμα του παιδιού να μπορεί να εκφράζει τις απόψεις του για τα θέματα που το αφορούν.

Αυτές οι τρεις βασικές αρχές πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη από τους γονείς, το σχολείο, τους δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας καθώς ακόμα και από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές και τα νομοθετικά όργανα.

Ποια είναι η Ευθύνη των Γονέων;

«Οι γονείς κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας έχουν υποχρέωση να δείχνουν την επιμέλεια που δείχνουν και στις δικές τους υποθέσεις. Αν ζημία που προκλήθηκε οφείλεται σε παράβαση υποχρέωσης και των δύο γονέων, οι γονείς ευθύνονται εις ολόκληρον».

ΑΚ, α. 1531

Οι γονείς φέρουν την ίδια ευθύνη στις περιπτώσεις που λόγω πλημμελούς εποπτείας συμβεί κάτι στο παιδί τους (ακόμη και σοβαρό ατύχημα) ή αν αντίστοιχα συμβεί κάτι σε κάποιο άλλο άτομο και ευθύνεται το παιδί τους γι' αυτό.

Απαγορεύεται η χρήση βίας

«Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται».

Ν. 3500/2006, α. 2

«Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα».

Ν. 3500/2006, α. 4

Η χρήση βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται ρητά από το νόμο. Ακόμη και στην περίπτωση που ασκείται βία σε βάρος των παιδιών με το πρόσχημα του σωφρονισμού, ο νομοθέτης φροντίζει να καταστήσει σαφές ότι πρόκειται για κακή άσκηση της γονικής μέριμνας και κατά συνέπεια εφαρμόζονται και οι αντίστοιχες διατάξεις.

Συγκεκριμένα, κάθε μορφή τιμωρίας που απειλεί τη σωματική ακεραιότητα και την ψυχική υγεία του παιδιού προκαλώντας του πόνο, δυσφορία ή ακόμη και ταπείνωση με σκοπό την πειθαρχία ή τη συμμόρφωσή του όχι μόνο αποδοκιμάζεται αλλά απαγορεύεται από το ελληνικό δίκαιο.

Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι σε κάθε τέτοια περίπτωση θα χάνει ο γονέας την επιμέλεια του παιδιού ή θα διώκεται ποινικά, καθώς κάτι τέτοιο συχνά

δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού (βλ. και Γενικό Σχόλιο 8 της Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Παιδιού).

Η συγκεκριμένη διάταξη σκοπό έχει να τονίσει την απαξία της σωματικής τιμωρίας των παιδιών ως μεθόδου σωφρονισμού και έρχεται σε πλήρη αντιστοιχία με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς επιταγές που υποχρεώνουν και τη χώρα μας να εναρμονιστεί μαζί τους.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Τι ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ έχουν οι ΓΟΝΕΙΣ όταν δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους;

Τι συμβαίνει σε περιπτώσεις Σύγκρουσης Συμφερόντων;

«Αν τα συμφέροντα του τέκνου συγκρούονται με τα συμφέροντα του πατέρα του ή της μητέρας του, που ασκούν τη γονική μέριμνα, καθώς και των συζύγων ή των συγγενών τους εξ αίματος ή εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, διορίζεται ειδικός επίτροπος».

ΑΚ, α. 1517

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες προκύπτουν ζητήματα σύγκρουσης συμφερόντων σε νομικό επίπεδο μεταξύ του ανήλικου παιδιού και των νόμιμων αντιπροσώπων του (γονείς, κηδεμόνες) διορίζεται ειδικός επίτροπος ο οποίος έχει αποκλειστική υποχρέωση να υπερασπιστεί τα συμφέροντα του ανήλικου, όπως για παράδειγμα να ασκήσει την απαραίτητη αγωγή για λογαριασμό του και να το εκπροσωπήσει στο δικαστήριο.

Ποιες είναι οι ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ της γονικής μέριμνας;

«1. Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας, οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως, μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.

2. Το δικαστήριο μπορεί ιδίως να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και να την αναθέσει αποκλειστι-

κά στον άλλο ή, αν συντρέχουν και στο πρόσωπο αυτού οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του τέκνου ή, ακόμη, και την επιμέλεια του ολικά ή μερικά σε τρίτον ή και να διορίσει επίτροπο».

ΑΚ, α. 1532 § 1, § 2

Στις περιπτώσεις που οι γονείς δεν ασκούν σωστά τα γονικά τους καθήκοντα, είτε επειδή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε αυτά είτε επειδή τα ασκούν με αυθαίρετο ή καταχρηστικό τρόπο, το δικαστήριο μπορεί να εφαρμόσει (ύστερα από αίτηση του άλλου γονέα, κοντινού συγγενή ή του εισαγγελέα) κάθε κατάλληλο μέτρο που θα αποβλέπει στο συμφέρον και στην ασφάλεια του παιδιού. Ενδεικτικά τέτοια μέτρα είναι: α) η αφαίρεση από τον ένα γονέα της γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και η ανάθεσή της στον άλλο, β) στην περίπτωση που και οι δύο γονείς είναι υπαίτιοι, γίνεται ανάθεση της επιμέλειας ολικά ή μερικά σε τρίτο πρόσωπο, και γ) ο διορισμός επίτροπου. [Επίτροπος (όχι ειδικός) είναι το φυσικό πρόσωπο που έχει την επιμέλεια του προσώπου και τη διαχείριση της περιουσίας ανηλίκου, υποκαθιστώντας την ελλείπουσα ή μη ασκούμενη γονική μέριμνα (ΑΚ 1589 επ.)].

Ο γονέας που κατηγορείται για κακή άσκηση γονικής μέριμνας μπορεί να έχει κακοποιήσει αλλά και παραμελήσει το παιδί του. Στην περίπτωση που η θυματοποίηση του ανηλίκου έγινε από «τρίτο» άτομο (όχι από τους γονείς) ή ήταν ατύχημα, αποτελεί ζήτημα διερεύνησης και απόδειξης αν αυτό σχετίζεται και είναι αποτέλεσμα κακής άσκησης της επιμέλειας του παιδιού από τους γονείς του.

Περιπτώσεις που μπορεί οι γονείς να έχουν συντελέσει έμμεσα στη θυματοποίηση των παιδιών τους είναι οι εξής: α) μη επίβλεψη/εποπτεία του παιδιού, με αποτέλεσμα την έκθεσή του σε κινδύνους που το απειλούν, όπως για παράδειγμα συναναστροφή με ακατάλληλα πρόσωπα, ή έκθεση του παιδιού σε επικίνδυνα αντικείμενα (π.χ. όπλα), β) καλλιέργεια ή ανεκτικότητα επιβλαβών συνθηκών του παιδιού, γ) εγκατάλειψη, δ) παραβατική συμπεριφορά τουλάχιστον του ενός γονέα.

Τι συμβαίνει όταν οι ΓΟΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΥΝΑΙΝΟΥΝ για ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ;

«Σε περίπτωση όπου υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη ιατρικής επέμβασης, για να αποτραπεί κίνδυνος ζωής ή υγείας του τέκνου, ο εισαγγελέας πρωτοδικών μπορεί, αν αρνούνται οι γονείς, να δώσει αυτός αμέσως την απαιτούμενη άδεια, ύστερα από αίτηση του αρμόδιου για τη θεραπεία γιατρού ή του διευθυντή της κλινικής όπου νοσηλεύεται το τέκνο ή οποιουδήποτε άλλου αρμόδιου υγειονομικού οργάνου».

ΑΚ, α. 1534

Όταν ένα παιδί έχει άμεση ανάγκη από ιατρική περίθαλψη και οι γονείς –για οποιοδήποτε λόγο– δεν συμμορφώνονται με τις ιατρικές οδηγίες, τότε ο θεράπων ιατρός, ο διευθυντής της κλινικής ή οποιοσδήποτε άλλος αρμόδιος μπορούν να ζητήσουν την παρέμβαση του εισαγγελέα.

Πότε ανατίθεται η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ σε άλλο πρόσωπο;

«Η αφαίρεση του συνόλου της επιμέλειας του προσώπου του τέκνου και από τους δύο γονείς και η ανάθεσή της σε τρίτο διατάσσονται από το δικαστήριο μόνο όταν άλλα μέτρα έμειναν χωρίς αποτέλεσμα ή κρίνεται ότι δεν επαρκούν για να αποτρέψουν κίνδυνο της σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής υγείας του τέκνου.

Το δικαστήριο ορίζει την έκταση της γονικής μέριμνας που παραχωρεί στον τρίτο και τους όρους της άσκησής της.

Το δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας ή της επιμέλειας στον τρίτο κατά τη δεύτερη παράγραφο του προηγούμενου άρθρου ή την πρώτη παράγραφο του παρόντος, ύστερα από έλεγχο του ήθους, των βιοτικών συνθηκών και γενικά της καταλληλότητάς του, στηριζόμενο υποχρεωτικά σε βεβαίωση αρμόδιας υπηρεσίας. Η ανάθεση γίνεται σε κατάλληλη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική (ανάδοχη οικογένεια) και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, σε κατάλληλο ίδρυμα».

ΑΚ, α. 1533

Η ανάθεση της επιμέλειας του παιδιού σε τρίτο πρόσωπο γίνεται με απόφαση του δικαστηρίου μόνο όταν τυχόν προηγούμενα μέτρα δεν είχαν αποτέλεσμα ή όταν κινδυνεύει η σωματική, πνευματική ή ψυχική υγεία του ίδιου του παιδιού.

Πριν από την ανάθεση της επιμέλειας σε τρίτο πρόσωπο προηγείται πάντα έλεγχος από κοινωνική υπηρεσία, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι συνθήκες διαβίωσης, το περιβάλλον αλλά και το ήθος του συγκεκριμένου προσώπου είναι κατάλληλα για το παιδί.

Το δικαστήριο μπορεί να αναθέσει την επιμέλεια (συνεπώς και τη γονική μέριμνα, συνολικά ή εν μέρει) σε ανάδοχη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική, αλλά και μη συγγενική (την οποία συνήθως προτείνει το άτομο που εισηγείται και τη λήψη του μέτρου), σε οικογένεια με ή χωρίς παιδιά ή και μονογονεϊκή, ακόμα και σε μεμονωμένο άτομο (βλ. και άρθρα 1 και 2, § 3, ΠΔ 86/2009, «Οργάνωση και Λειτουργία του Θεσμού της Αναδοχής Ανηλίκων»). Αν τα προηγούμενα δεν είναι εφικτά, η ανάθεση της επιμέλειας γίνεται σε κατάλληλο ίδρυμα. Σε κάθε περίπτωση προηγείται αξιολόγηση καταλληλότητας.

Αν μεταβληθούν οι ΣΥΝΘΗΚΕΣ πώς ΕΠΗΡΕΑΖΕΤΑΙ μια υπάρχουσα ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ για τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ;

«Αν από τότε που εκδόθηκε δικαστική απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα μεταβλήθηκαν οι συνθήκες, το δικαστήριο οφείλει, ύστερα από αίτηση ενός ή και των δύο γονέων, των πλησιέστερων συγγενών του τέκνου ή του εισαγγελέα, να προσαρμόσει την απόφασή του στις νέες συνθήκες ανακαλώντας ή μεταρρυθμίζοντάς τη, σύμφωνα με το συμφέρον του τέκνου, και ιδίως να αποδώσει στους γονείς την άσκηση της γονικής μέριμνας που τους είχε αφαιρεθεί».

ΑΚ, α. 1536

Μια δικαστική απόφαση σχετικά με τη γονική μέριμνα μπορεί να τροποποιηθεί ή ακόμη και να ανακληθεί μετά την έκδοσή της, αν προκύψουν στοιχεία τα οποία αποδεικνύουν ότι μεταβλήθηκαν οι προηγούμενες συνθήκες που επέβαλλαν και την αφαίρεση της γονικής μέριμνας από τον υπαίτιο γονέα. Η τροποποίηση ή ακόμη και ανάκληση μιας τέτοιας δικαστικής απόφασης γίνεται κατόπιν αίτησης από τον έναν εκ των δύο γονέων ή και από τους δύο γονείς ή από τους κοντινούς συγγενείς ή από τον εισαγγελέα.

Σε αυτή την περίπτωση το δικαστήριο οφείλει να προσαρμόσει την απόφασή του στις νέες συνθήκες.

Κριτήριο είναι πάντα το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού. Για παράδειγμα, ενώ η επιμέλεια ύστερα από ένα διαζύγιο είχε δοθεί στη μητέρα, λόγω καινούριων στοιχείων για κακοποίηση η επιμέλεια αφαιρείται από τη μητέρα και δίνεται στον πατέρα· άλλο παράδειγμα, ενώ έχει αφαιρεθεί η γονική μέριμνα από τον ένα γονιό, διότι παραμελούσε το παιδί του λόγω χρήσης ναρκωτικών, μπορεί να του ξαναδοθεί έπειτα από απεξάρτηση και κοινωνική επανένταξη.

Πότε εκπίπτουν οι γονείς από τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ;

«Ο γονέας εκπίπτει από τη γονική μέριμνα αν καταδικάστηκε τελεσίδικα σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός για αδίκημα που διέπραξε με δόλο και που αφορά τη ζωή, την υγεία και τα ήθη του τέκνου. Το δικαστήριο μπορεί, σ' αυτή την περίπτωση, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να αφαιρέσει από το γονέα τη γονική μέριμνα και ως προς τα λοιπά τέκνα του, ύστερα από αίτηση του άλλου γονέα, των πλησιέστερων συγγενών ή του εισαγγελέα».

ΑΚ, α. 1537

Στην περίπτωση που ο γονέας έχει καταδικαστεί για πλημμέλημα ή κακούργημα το οποίο διέπραξε σε βάρος του παιδιού του και αφορούσε τη ζωή,

την υγεία και τα ήθη του παιδιού (π.χ. απόπειρα ανθρωποκτονίας, σωματική βλάβη, προσβολή της γενετικής αξιοπρέπειας, παραμέληση εποπτείας) το δικαστήριο του αφαιρεί τη γονική μέριμνα. Επίσης, σε αυτή την περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να του αφαιρέσει τη γονική μέριμνα και ως προς τα άλλα παιδιά που μπορεί να έχει.

Επιπλέον, μια απόφαση είναι τελεσίδικη: α) όταν παρέλθει η προθεσμία για άσκηση ένδικων μέσων κατά της πρωτόδικης απόφασης χωρίς αυτά να ασκηθούν, β) όταν ασκηθούν ένδικα μέσα, αλλά το δικαστήριο και σε δεύτερο βαθμό «επιβεβαιώσει» την καταδίκη του υπαίτιου, γ) όταν ο υπαίτιος παραιτηθεί ρητά από το δικαίωμά του να ασκήσει ένδικα μέσα κατά της πρωτόδικης (οριστικής) απόφασης.

Πώς ΡΥΘΜΙΖΕΤΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ στα ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ;

Στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκισή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας».

ΚΠολΔ, α. 735, εδ. Γ

Ο «καθ' ου» σε αυτή τη διάταξη είναι ο γονέας που διαπράττει ενδοοικογενειακή βία και κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων μπορεί το δικαστήριο να διατάξει την απομάκρυνσή του από την οικογενειακή κατοικία, να του απαγορεύσει να προσεγγίζει τους χώρους της οικογενειακής κατοικίας ή και της εργασίας του ατόμου που υπέβαλλε τη μήνυση (π.χ. ο άλλος γονέας), όπως επίσης τις κατοικίες συγγενών και τα εκπαιδευτήρια των παιδιών ή τους ξενώνες φιλοξενίας αυτών.

Στην κύρια διαδικασία

«Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας μπορεί να διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός τριάντα ημερών».

ΑΚ, α. 1532, § 3

Οι «*προϋποθέσεις*» που αναφέρονται σε αυτό το εδάφιο αφορούν τις περιπτώσεις που:

α) ο πατέρας ή η μητέρα δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα γονικά τους καθήκοντα,

β) παραβαίνουν τα καθήκοντα τα οποία τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του παιδιού ή τη διοίκηση της περιουσίας του,

γ) ασκούν τη γονική μέριμνα με αυθαίρετο ή καταχρηστικό τρόπο. Επιπλέον, «*πρόσφορο μέτρο*» για την προστασία του παιδιού μπορεί να είναι η απομάκρυνση του υπαίτιου γονέα, η απαγόρευση να προσεγγίζει ο εν λόγω γονέας χώρους όπου βρίσκεται το παιδί ή η παραμονή του παιδιού σε ξενώνα φιλοξενίας.

Το μέτρο αυτό –στο σημείο που προβλέπει την απομάκρυνση του δράστη– κρίνεται πολύ σημαντικό καθότι το παιδί θύμα είναι προτιμότερο να μένει σε οικείο περιβάλλον, όπως είναι το σπίτι του ή συγγενικό υποστηρικτικό σπίτι, παρά σε ένα ξένο γι' αυτό περιβάλλον. Διαφορετικά, όταν δηλαδή το παιδί απομακρύνεται, μπορεί να αντιληφθεί το γεγονός σαν τιμωρία για την αποκάλυψη που έκανε.

ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΓΟΝΕΙΣ & ΠΑΙΔΙ

Μπορεί μόνο ο ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ να παίρνει ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ για το παιδί του;

«Ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις αναφερόμενες στην άσκηση της γονικής μέριμνας: 1. όταν πρόκειται για συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα. 2. Όταν πρόκειται για τη λήψη δήλωσης της βούλησης που είναι απευθυντέα προς το τέκνο.

Στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, διάζυγιου ή ακύρωσης του γάμου τους, καθώς και όταν πρόκειται για τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο των γονέων του, τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του γονέα, ο οποίος δεν έχει την επιμέλεια του προσώπου του, μπορεί να τις ασκεί αυτός που έχει την επιμέλεια και, αν δεν την έχει κανείς, αυτός με τον οποίο διαμένει το τέκνο».

ΑΚ, α. 1516

Μεταξύ άλλων περιπτώσεων όταν πρόκειται για πράξεις με «επείγοντα χαρακτήρα» καθένας από τους γονείς μπορεί να ενεργήσει και μόνος του στο πλαίσιο άσκησης της γονικής μέριμνας προκειμένου να υπερασπιστεί το συμφέρον του παιδιού του. Για παράδειγμα, αν ο ένας γονέας πιθανώς κακοποιεί το παιδί, ο άλλος γονέας μπορεί και μόνος του να απευθυνθεί σε επαγγελματίες ή να αναφέρει το περιστατικό.

Τι ισχύει για την ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ;

Προσωπική Επικοινωνία

«Ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας με αυτό. Οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίζουν την επικοινωνία του τέκνου με τους απώτερους ανιόντες του,

εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος. Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων τα σχετικά με την επικοινωνία κανονίζονται ειδικότερα από το δικαστήριο».

ΑΚ, α. 1520

Στην περίπτωση που το παιδί μένει με τον ένα γονέα (λόγω διαζυγίου ή διάστασης), το γεγονός αυτό δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο στην προσωπική επικοινωνία του παιδιού με τον άλλο γονέα.

Αντίστοιχα δεν πρέπει να εμποδίζεται και η επικοινωνία του παιδιού με τη γιαγιά και τον παππού του από τη μεριά του γονέα που δεν μένει με το παιδί. Η συχνότητα και οι όροι των επισκέψεων, συναντήσεων ή διαμονής καθορίζονται από το δικαστήριο.

Με τον όρο «προσωπική επικοινωνία» εννοείται η προσωπική συνάντηση του γονέα με το παιδί, η συνομιλία και συναναστροφή, η κοινή έξοδος ψυχαγωγίας κ.λπ.

Παράλληλα με την προσωπική επικοινωνία μπορεί να υπάρχει και τηλεφωνική επικοινωνία ή και μεταξύ τους αλληλογραφία. Μάλιστα, ενώ το δικαίωμα να καθορίζει τον τόπο διαμονής του παιδιού το έχει ο γονέας με την επιμέλεια, αν αυτό γίνεται καταχρηστικά, ώστε να εμποδίζεται η επικοινωνία του παιδιού με τον άλλο γονέα χωρίς να συντρέχει λόγος σχετικός με το συμφέρον του παιδιού αλλά αντιθέτως το παιδί να επιβαρύνεται, τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις για κακή άσκηση γονικής μέριμνας.

Τι ισχύει για το ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ όταν οι γονείς του ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΑΘΗΤΗ είναι χωρισμένοι;

α) «Στις περιπτώσεις που λόγω διάστασης ή διαζυγίου των γονέων μαθητή ή άσκηση της επιμέλειας του προσώπου τον έχει ανατεθεί στον έναν γονέα (που διαμένει μαζί του), η περιστασιακή επικοινωνία του παιδιού με το γονέα που δεν μένει μαζί του, αλλά διατηρεί τη γονική μέριμνα αυτού, δεν μπορεί να απαγορευθεί εντός του σχολικού χώρου, κατά μείζονα δε λόγο δεν μπορεί να απαγορευθεί η είσοδος του γονέα αυτού στο σχολείο.

β) Η επικοινωνία αυτή θα γίνεται με τρόπο ώστε το σχολείο να μη μετατρέπεται σε χώρο άσκησης επικοινωνίας γονέα-μαθητή παρεμποδίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία.

Δεδομένου ότι η δικαστική απόφαση περί επικοινωνίας ορίζει μόνο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο γονέας που μένει με το παιδί οφείλει να έχει αυτό στη διάθεσή του άλλου γονέα, η επικοινωνία πέραν της ρυθμιζόμενης στη δικαστική απόφαση δεν μπορεί να αποκλείεται παρά μόνο αν ρητά την απαγορεύει η απόφαση, με εξαίρεση της συνδρομής σπουδαίου λόγου (π.χ. παρακώλυση της λειτουργίας της σχολικής μονάδας, άσκηση

βίας ή πρόκληση ταραχής) είναι δυνατόν να μην επιτραπεί σε γονέα η είσοδος στο χώρο του σχολείου.

Η οποιαδήποτε προφορική ή γραπτή εντολή του ενός γονέα προς το σχολείο να απαγορεύσει την είσοδο του άλλου ή την επικοινωνία με το τέκνο εξετάζεται με προσοχή, αλλά δεν είναι υποχρεωτική αφ' εαυτής.

γ) [...]

Επισημαίνεται ότι για την περίπτωση που η δικαστική απόφαση θέτει όρους για την υλοποίηση της επικοινωνίας (όπως σε περιπτώσεις που επιβάλλεται η παρουσία του άλλου γονέα ή κοινωνικού λειτουργού), η υποχρέωση συμμόρφωσης προς αυτήν επιβάλλει, προκειμένου να επιτραπεί επικοινωνία στο χώρο του σχολείου, να εξεταστεί από τους εκπαιδευτικούς εάν πληρούνται οι παραπάνω όροι.

δ) Η ενημέρωση του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια του τέκνου επιβάλλεται στο πλαίσιο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του σχολείου. Κατ' εξαίρεση, εάν από το γονέα έχει αφαιρεθεί συνολικά η άσκηση της γονικής μέριμνας, υποχρέωση ενημέρωσής του για το πρόσωπο του τέκνου (επομένως και για τη φοίτησή του) έχει ο άλλος γονέας.

στ) Η παραλαβή του τέκνου γίνεται από το πρόσωπο που ορίζει ο γονέας που ασκεί την επιμέλειά του. Σε περίπτωση διαφωνίας των γονέων που ασκούν από κοινού την επιμέλεια, η παραλαβή θα πρέπει να γίνεται από το πρόσωπο που είχε οριστεί, πριν προκύψει η διαφωνία τους, έως ότου προσκομισθεί στο σχολείο δικαστική απόφαση, η οποία να επιλύει τη διαφωνία των γονέων».

απόσπασμα από Εγκύκλιο Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης
και Θρησκευμάτων (2010)

Φ. 7/517/127893/Γ1: «Δικαιώματα των παιδιών-μαθητών
στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
των οποίων οι γονείς βρίσκονται σε διάσταση ή είναι διαζευγμένοι
και ο ένας από αυτούς δεν ασκεί την επιμέλειά τους».

Το σχολείο δεν είναι ο ρυθμιστής των διαφορών μεταξύ διαζευγμένων ή εν διαστάσει γονέων των μαθητών του. Έχοντας ως γνώμονα το συμφέρον του παιδιού, ο εκπαιδευτικός μεριμνά για την «προστασία των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του παιδιού-μαθητή σε ανατροφή και από τους δύο γονείς».

Το παιδί έχει το δικαίωμα να επικοινωνεί και να συναντά το γονέα που δεν έχει την επιμέλεια εντός του χώρου του σχολείου αρκεί να μην εμποδίζεται κατ' αυτό τον τρόπο η εκπαιδευτική διαδικασία ή να μη διατρέχει κίνδυνο η σωματική και πνευματική ακεραιότητά του.

Το σχολείο σέβεται καταρχήν τις δικαστικές αποφάσεις και τους όρους που αυτές θέτουν για τις συναντήσεις παιδιού - γονέα, και έπειτα εξετάζεται τυχόν αίτημα του γονέα με την επιμέλεια για απαγόρευση επικοινωνίας.

Παράλληλα ο γονέας που δεν έχει την επιμέλεια αλλά διατηρεί τη γονική μέριμνα έχει το δικαίωμα να ενημερώνεται για την πρόοδο του παιδιού του από το σχολείο να προσέρχεται στις σχολικές εκδηλώσεις και να συμμετέχει στο Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων. Ακόμη, το παιδί πρέπει να παραλαμβάνεται από το σχολείο από πρόσωπο που ορίζει ο γονέας με την επιμέλεια.

Ο ΑΝΗΛΙΚΟΣ & Η ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Τι ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ μπορεί να κάνει ο ΑΝΗΛΙΚΟΣ;

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε από ποια ηλικία και μετά το άτομο είναι ικανό σύμφωνα με το αστικό δίκαιο να συνάπτει νόμιμα σύμβαση εργασίας αλλά και γάμο με τη θέλησή του, δηλαδή είναι ικανό για δικαιοπραξία: πράξη που επιτρέπεται από το δίκαιο και επιφέρει έννομα αποτελέσματα.

Ο ανήλικος κάτω των δέκα ετών δεν είναι ικανός για δικαιοπραξία (ΑΚ 128, περ. 1). Ωστόσο, από τα δέκα μέχρι τα δεκαοκτώ έτη ακολουθείται μια διαβάθμιση στις νομικές δυνατότητές του. Για παράδειγμα ο ανήλικος από δέκα έως δεκατεσσάρων ετών είναι ικανός για δικαιοπραξία από την οποία αποκτά μόνο έννομο όφελος και δεν βαρύνεται από κάποια υποχρέωση (ΑΚ 134), π.χ. απόκτηση δώρων, χαρτζιλικιού. Επιπλέον, ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του «μπορεί να διαθέτει ελεύθερα κάθε τι που κερδίζει από την προσωπική του εργασία ή που του δόθηκε για να το χρησιμοποιεί ή για να το διαθέτει ελεύθερα» (ΑΚ 135), ενώ μόλις συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος μπορεί εφόσον συναινούν οι κηδεμόνες του (ή το δικαστήριο) να συνάπτει σύμβαση εργασίας ως εργαζόμενος (ΑΚ 136).

Ακόμη, ένας ανήλικος δεν μπορεί να συνάψει γάμο, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις που επιτρέπει το δικαστήριο (ΑΚ 1350, π.χ. εγκυμοσύνη, μακρόχρονος ερωτικός δεσμός ή κίνδυνος δημιουργίας κοινωνικού σκανδάλου). Η αίτηση στο δικαστήριο (στην περιφέρεια που διαμένει συνήθως ο ανήλικος (ΚΠολΔ 797) υποβάλλεται από αυτόν που ασκεί την επιμέλεια ή από τον ίδιο τον ανήλικο, αν είναι 16 χρονών και πάνω, και παράλληλα κοινοποιείται και στον εισαγγελέα Πρωτοδικών της αρμόδιας περιφέρειας (ΚΠολΔ 748).

ΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚαΠα-Π

Ποια ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ στοιχειοθετούνται όταν ΚΑΚΟΠΟΙΕΙΤΑΙ-ΠΑΡΑΜΕΛΕΙΤΑΙ ένα ΠΑΙΔΙ;

Η κακοποίηση και παραμέληση παιδιών δεν υπάρχει ως αυτούσιο αδίκημα στους ποινικούς νόμους. Εγκλήματα είναι μόνο οι συμπεριφορές εκείνες που προβλέπονται από τον Ποινικό Κώδικα και άλλους ειδικότερους νόμους (π.χ. ν. 3500/2006, για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας) ως παραβατικές. Έτσι, μπορεί περισσότερα εγκλήματα να συνιστούν ό,τι περιγράφεται στη μη νομική ορολογία ως κακοποίηση και παραμέληση παιδιών (π.χ. σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να είναι αποπλάνηση ανηλίκων, αιμομιξία, κατάχρηση σε ασέλγεια, κ.ά.). Ωστόσο, να σημειωθεί ότι σε κάθε περίπτωση ποιο έγκλημα ΚαΠα-Π έχει διαπραχθεί κρίνει μόνο ο δικαστικός λειτουργός ανά τα στάδια της ποινικής διαδικασίας (π.χ. εισαγγελέας, ανακριτής, δικαστής), δηλαδή ενώ ο νόμος ορίζει τι συνιστά έγκλημα, ο εφαρμοστής του δικαίου θα αποφασίσει τελικά ποιο είναι το έγκλημα που διαπράχθηκε, την ποινή που θα ορισθεί, κ.λπ.

Τα αδικήματα αυτά, όπως είναι συστηματοποιημένα στον Ποινικό Κώδικα, διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- Εγκλήματα κατά της ζωής (στρέφονται κατά της ίδιας της ζωής του παιδιού, π.χ. ανθρωποκτονία, ή απόπειρα ανθρωποκτονίας)
- Σωματικές βλάβες (βλάπτουν την σωματική ακεραιότητα του παιδιού)
- Εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας (περιορίζουν την ελευθερία κινήσεων του παιδιού, π.χ. αρπαγή ανηλίκου, εμπορία ανθρώπων)
- Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας (π.χ. αποπλάνηση παιδιών, κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια, αιμομιξία)
- Εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής (π.χ. πορνογραφία ανηλίκων, σωματεμπορία, ασέλγεια σε ανήλικο έναντι αμοιβής)
- Εγκλήματα σχετικά με την οικογένεια (παραμέληση εποπτείας ανηλίκου).

Τέλος, σημαντικό είναι να γίνει η διάκριση των εγκλημάτων που σχετίζο-

νται με την ΚαΠα-Π σε πλημμελήματα και κακουργήματα, ώστε να τονιστεί η ποινική και ηθική απαξία που φέρουν ορισμένες εγκληματικές συμπεριφορές· κακούργημα είναι το έγκλημα που τιμωρείται από το νόμο με την ποινή της κάθειρξης, πλημμέλημα είναι εκείνο που τιμωρείται με την ποινή της φυλάκισης ή με χρηματική ποινή, ενώ πταίσμα είναι η πράξη που τιμωρείται με κράτηση ή πρόστιμο (ΠΚ 18).

Ενδεικτικά εγκλήματα κακοποίησης-παραμέλησης

Σωματικές Βλάβες

Απλή Σωματική Βλάβη

«1. Όποιος με πρόθεση προξενεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του τιμωρείται [...]. Αν η κάκωση ή η βλάβη της υγείας που του προξένησε είναι εντελώς ελαφρά, τιμωρείται [...]. Και αν είναι ασήμαντη, τιμωρείται [...].».

ΠΚ, α. 308, § 1

Ενδοοικογενειακή Σωματική Βλάβη

«1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται [...].».

«2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται [...] αν επακολογήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται [...]. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται [...].».

«3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται [...] και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται [...].».

«4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται [...] αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται [...].».

«5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού».

N. 3500/2006, α. 6 §§ 1-5

Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη είναι κάθε μορφή σωματικής κάκωσης ή βλάβης που προξενεί από πρόθεση ένα μέλος της οικογένειας σε ένα άλλο μέλος, καθώς και η συνεχής συμπεριφορά που προκαλεί ακόμη και ελαφρά σωματική βλάβη ή κάκωση. Η πράξη αυτή είναι πλημμέλημα.

Ωστόσο, αν η σωματική βλάβη που προκαλεί ένα μέλος της οικογένειας σε άλλο μέλος είναι βαριά και κινδυνεύσει η ζωή ή η διανοητική κατάσταση του θύματος, το έγκλημα είναι κακούργημα. Κακούρημα είναι τόσο η περίπτωση κατά την οποία ο δράστης αποσκοπούσε σε αυτό το αποτέλεσμα όσο και η περίπτωση κατά την οποία γνώριζε ότι υπάρχει κίνδυνος να επέλθει η συγκεκριμένη έκβαση και το αποδεχόταν.

Επιπλέον, κακούργημα είναι και κάθε πράξη που γίνεται με μεθοδικό τρόπο και έχει σκοπό να προκαλέσει σε ένα ανήλικο παιδί έντονο σωματικό πόνο ή σωματική εξάντληση η οποία μπορεί να είναι και επικίνδυνη για την υγεία του. Ακόμη κακούργημα θεωρείται και κάθε μορφή ψυχολογικής βίας ικανής να προκαλέσει ψυχολογική βλάβη στο παιδί, όπως συμβαίνει, για παράδειγμα, με την παρατεταμένη απομόνωση.

Επίσης, τιμωρείται το μέλος της οικογένειας που μπροστά σε ανήλικο (π.χ. παιδί, εγγόνι, ανίψι κ.λπ.) προξένησε οποιαδήποτε μορφή σωματικής βλάβης σε κάποιο άλλο μέλος. Τέλος, η εφαρμογή της διάταξης εκτείνεται και στους επαγγελματίες/υπαλλήλους φορέων παροχής κοινωνικής μέριμνας όταν η πράξη βίας στρέφεται κατά προσώπου που φροντίζουν.

Πρόκληση βλάβης με συνεχή σκληρή συμπεριφορά

«1. Αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, τιμωρείται [...] όποιος με συνεχή σκληρή συμπεριφορά προξενεί σε τρίτον σωματική κάκωση ή άλλη βλάβη της σωματικής ή ψυχικής υγείας. Αν η πράξη τελείται μεταξύ ανηλίκων δεν τιμωρείται εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη από τρία (3) έτη, οπότε επιβάλλονται μόνο αναμορφωτικά μέτρα ή θεραπευτικά μέτρα.

2. Αν το θύμα δεν συμπλήρωσε ακόμη το δέκατο όγδοο (18^ο) έτος της ηλικίας του ή δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του και ο δράστης το έχει στην επιμέλεια ή στην προστασία του ή ανήκει στο σπίτι του δράστη ή έχει μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας ή το έχει αφήσει στην εξουσία του ο υπόχρεος για την επιμέλειά του ή του το έχουν εμπιστευθεί για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη έστω προσωρινή, αν δεν συντρέχει περι-

πρωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, επιβάλλεται [...]. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος με συστηματική παραμέληση των υποχρεώσεών του προς τα προαναφερόμενα πρόσωπα γίνεται υπαίτιος να πάθουν σωματική κάκωση ή βλάβη της σωματικής ή ψυχικής τους υγείας.»

ΠΚ, α. 312

Ενώ το άρθρο 312 αρχικά αφορούσε τη σωματική βλάβη ανηλίκων κάτω των 17 ετών, αλλά και ατόμων που δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και σε κάθε περίπτωση βρίσκονταν υπό την προστασία ή έλεγχο του δράστη, η διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 του Ν. 4322/2015. Τροποποιήθηκε έτσι ώστε να προστατεύονται άτομα κάθε ηλικίας τα οποία μπορεί να υφίστανται συνεχή σκληρή συμπεριφορά, εφόσον αυτή προξενεί σωματική κάκωση ή άλλη βλάβη της σωματικής αλλά και ψυχικής υγείας τους. Με τη ρύθμιση αυτή τιμωρούνται οι περιπτώσεις εκφοβισμού. Ωστόσο, όταν ο θύτης είναι ανήλικος και έχει ηλικιακή διαφορά με το θύμα μικρότερη από τρία χρόνια, δεν τιμωρείται με τον ποινικό νόμο, ενώ αν έχει μεγαλύτερη, τότε εφαρμόζονται αναμορφωτικά ή άλλα μέτρα.

Αν το θύμα είναι ανήλικος ή δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του (π.χ. λόγω ασθένειας ή αναπηρίας) ή βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης από το δράστη, δηλαδή ο δράστης είτε το έχει στην επιμέλειά του (π.χ. γονείς, επίτροποι, δάσκαλοι, προσωπικό αναμορφωτηρίου) είτε στην προστασία του προσωρινά (π.χ. παραμάνα, νταντά) ή για άλλο λόγο διαμένει στο σπίτι του συνιστά επιβαρυντική περίσταση.

Η επιμέλεια εδώ αναφέρεται στην εποπτεία και τη φροντίδα. Επίσης, ο δράστης μπορεί να έχει σχέση εργασίας ή υπηρεσίας με το θύμα ή να το έχει αφήσει στην εξουσία του αυτός που έχει την επιμέλεια του παιδιού (π.χ. γονιός άφησε το παιδί στη γειτόνισσα).

Τέλος, τιμωρείται και όποιος συστηματικά παραμελεί την υποχρέωση που έχει από το νόμο να φροντίζει τον ανήλικο με αποτέλεσμα ο τελευταίος να υποστεί βλάβη στη σωματική ή και ψυχική υγεία του. Ένα παράδειγμα είναι οι γονείς που έχουν νομική υποχρέωση να φροντίζουν το παιδί τους και αποφεύγουν να ασχοληθούν με ζητήματα υγείας των ματιών που παρουσιάζει το παιδί με αποτέλεσμα το τελευταίο να κινδυνεύει με τύφλωση.

Επικίνδυνη Σωματική Βλάβη

«Αν η πράξη του άρθρου 308 τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη (άρθρο 310, παρ. 2), επιβάλλεται [...]».

ΠΚ, α. 309

Βαριά Σωματική Βλάβη

«1. Αν η πράξη του άρθρου 308 είχε επακόλουθο τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του παθόντος, επιβάλλεται [...]. Ο υπαίτιος της πράξεως του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται [...], αν ενήργησε με καλυμμένα ή αλλοιωμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου του».

«2. Βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση υπάρχει ιδίως αν η πράξη προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά και μακροχρόνια αρρώστια ή σοβαρό ακρωτηριασμό ή αν τον εμπόδισε σημαντικά και για πολύ χρόνο να χρησιμοποιεί το σώμα ή τη διάνοιά του».

«3. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε το αποτέλεσμα που προξένησε, τιμωρείται [...].»

ΠΚ, α. 310

Θανατηφόρα Βλάβη

«Αν η σωματική βλάβη είχε επακόλουθο το θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται [...]. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται [...].»

ΠΚ, α. 311

Εγκλήματα κατά της Προσωπικής Ελευθερίας

Εμπορία ανθρώπων

«1. Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει, προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλλει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό την αφαίρεση “κυττάρων» ιστών ή οργάνων του σώματός του ή για να εκμεταλλευτεί ο ίδιος ή άλλος την εργασία ή την επαιτεία του, τιμωρείται [...].»

«2. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται ο υπαίτιος αν, για να επιτύχει τον ίδιο σκοπό, αποσπά τη συναίνεση προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσων ή το παρασύρει, εκμεταλλευόμενος την ενάλωτη θέση του, με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων».

«3. Όποιος εν γνώσει δέχεται την εργασία προσώπου το οποίο τελεί υπό τις συνθήκες που περιγράφονται στις παραγράφους 1 και 2 ή τα έσοδα από την επαιτεία του προσώπου αυτού, τιμωρείται [...].»

«4. [...] τιμωρείται ο υπαίτιος σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αν η πράξη:

α) στρέφεται κατά ανηλίκου ή απόμονο σωματικώς ή διανοητικώς ανάπηρου

β) τελείται κατ' επάγγελμα

γ) τελείται από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητα του αυτή διαπραττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, ή

δ) είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος».

«5. Όποιος χρησιμοποιεί τα μέσα των παραγράφων 1 και 2 για να στρατολογήσει ανήλικο με σκοπό τη χρησιμοποίησή του σε ένοπλες συγκρούσεις [...]».

«6. [...] τιμωρείται ο υπαίτιος σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο».

ΠΚ, α. 323 Α

Όποιος είτε με χρήση βίας ή γενικά με εξαναγκασμό είτε εξαπατώντας ή παρασύροντάς με υποσχέσεις και παροχές, μεταφέρει, αγοράζει, πουλά, κατακρατεί ή προσλαμβάνει ανθρώπους, με σκοπό να αφαιρέσει και να πουλήσει τα όργανά τους ή να εκμεταλλευτεί ο ίδιος ή άλλος την εργασία ή την επαιτεία τους, τιμωρείται και το έγκλημα είναι κακούργημα.

Ακόμη, τιμωρείται και το άτομο που δέχεται την εργασία ή τα έσοδα της επαιτείας ανθρώπου ο οποίος έχει υποστεί τα παραπάνω (βία, εξαναγκασμό, πλάνη, απάτη), και το γνωρίζει. Η πράξη αυτή συνιστά πλημμέλημα. Για τις περιπτώσεις αυτές αρμόδια είναι η Υποδιεύθυνση Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος με έδρα στις Διευθύνσεις Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης.

Διενέργεια Ταξιδιών με Σκοπό από τους Μετέχοντες σε αυτά την Τέλεση Συνουσίας ή άλλων Ασελγών Πράξεων σε βάρος Ανηλίκου (Σεξουαλικός Τουρισμός)

«Όποιος οργανώνει, χρηματοδοτεί, κατευθύνει, εποπτεύει, διαφημίζει ή μεσολαβεί με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο σε διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων σε βάρος ανηλίκου, τιμωρείται [...]. Όποιος με τον παραπάνω σκοπό μετέχει σε ταξίδια του προηγούμενου εδάφιου τιμωρείται [...] ανεξάρτητα από την ευθύνη του για την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων».

ΠΚ, α. 323 Β

Με τη διάταξη αυτή τιμωρείται όποιος οργανώνει ταξίδια με σκοπό αυτοί που συμμετέχουν σε αυτά να συνουσιαστούν ή να ασελγήσουν σε βάρος ανηλίκων. Το έγκλημα είναι κακούργημα. Αντίστοιχα τιμωρείται και όποιος ταξι-

δεύει με την πρόθεση για συνουσία ή ασέλγεια σε βάρος ανηλίκων, ασχέτως αν τελικά προχώρησε ή όχι σε αυτές τις πράξεις.

Αρπαγή ανηλίκων

«1. Όποιος αφαιρεί ανήλικο από τους γονείς, τους επιτρόπους ή από οποιονδήποτε δικαιούται να μεριμνήσει για το πρόσωπό του ή όποιος υποστηρίζει την εκούσια διαφυγή του ανηλίκου από την εξουσία των παραπάνω προσώπων τιμωρείται [...]. Αν ο ανήλικος από τη στέρηση της επιμέλειας διέτρεξε σοβαρό κίνδυνο ζωής ή βαριάς βλάβης της υγείας του, ο δράστης τιμωρείται [...].»

«2. Αν ο ανήλικος δεν έχει συμπληρώσει τα δεκατέσσερα χρόνια του επιβάλλεται [...] εκτός αν η πράξη τελέστηκε από ανιόντα, οπότε εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος. Σε κάθε περίπτωση που ο υπαίτιος τέλεσε την πράξη από κερδοσκοπία ή με το σκοπό να μεταχειριστεί τον ανήλικο σε ανήθικες ασχολίες ή να επιτύχει τη μεταβολή της οικογενειακής τάξης του ανηλίκου τιμωρείται [...].»

«3. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είχε σκοπό να εισπράξει λύτρα ή να εξαναγκάσει σε πράξη ή παράλειψη [...]. Στην περίπτωση που ο δράστης με τη θέλησή του και προτού εκπληρωθεί οποιοσδήποτε όρος ή αξίωσή του απελευθέρωσε και απέδωσε υγιή και σώο τον ανήλικο επιβάλλεται [...].»

ΠΚ, α. 324

Όποιος απαγάγει (αρπάζει) ανήλικο τιμωρείται και αυτή η πράξη είναι κατ'αρχήν πλημμέλημα. Η ποινή αυξάνεται, όταν η ζωή του ανηλίκου διέτρεξε σοβαρό κίνδυνο με την απαγωγή. Η αρπαγή ανηλίκου συνιστά κακούργημα όταν: α) ο ανήλικος είναι κάτω των δεκατεσσάρων, β) ο δράστης σκόπευε να χρησιμοποιήσει τον ανήλικο σε ανήθικες ασχολίες, γ) ο δράστης σκόπευε να εισπράξει λύτρα, δ) το έκανε για λόγους κερδοσκοπίας, ε) το έκανε για να εξαναγκάσει άλλον να κάνει ή να μην κάνει κάτι, στ) το έκανε για να μεταβάλει την οικογενειακή κατάσταση του ανηλίκου.

Ως «αφαίρεση» εννοείται η απομάκρυνση του ανηλίκου από τον τόπο της διαμονής του, με συνέπεια το πρόσωπο που δικαιούται να ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου (σύμφωνα με το νόμο ή με δικαστική απόφαση) να στερείται διαρκώς ή προσωρινά τη δυνατότητα ανατροφής και επίβλεψής του. Εγκληματική είναι κάθε εκ προθέσεως «πράξη ή παράλειψη» πράξης που έχει ως αποτέλεσμα οι γονείς ή οι φροντιστές του παιδιού να μην μπορούν να το φροντίσουν ή να το αναθρέψουν. Επίσης, βασική προϋπόθεση είναι ο δράστης να γνωρίζει ότι το παιδί βρίσκεται υπό τη μέριμνα και επιμέλεια άλλου και να θέλει να το απαγάγει.

Σημείωση: «Πράξη» είναι κάθε ενέργεια ενός ατόμου (π.χ. χτύπημα). «Πα-

ράλειψη πράξης» υπάρχει όταν το άτομο παραλείπει να προβεί σε μια ενέργεια και το γεγονός αυτό (η παράλειψη) επιφέρει αποτελέσματα (π.χ. είναι απαραίτητη η χορήγηση ενός φαρμάκου και ο γονέας παραλείπει εσκεμμένα να το δώσει στο παιδί του με αποτέλεσμα να κινδυνεύσει η ζωή του τελευταίου). Στους ποινικούς νόμους ο όρος «πράξη» περιλαμβάνει και την παράλειψη (ΓΚ 14 § 1).

Παράνομη Κατακράτηση

«Όποιος με πρόθεση κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέληση του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία της κίνησης του τιμωρείται [...] και αν η κατακράτηση διήρκησε μακρό χρονικό διάστημα, με [...]».

ΠΚ, α. 325

Προϋπόθεση εφαρμογής της διάταξης είναι το θύμα να είναι ηλικιακά σε θέση να έχει και να εκδηλώνει βούληση να κινηθεί ελεύθερα. Το έγκλημα συνιστά πλημμέλημα.

Παράνομη Βία

«Όποιος χρησιμοποιώντας σωματική βία ή απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης εξαναγκάζει άλλον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση τιμωρείται [...] ανεξάρτητα αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον εκείνου που απειλείται ή κάποιου από τους οικείους του».

ΠΚ, α. 330

Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκείνες που ένα άτομο εξαναγκάζεται έπειτα από χρήση βίας ή απειλών να κάνει κάτι ή να ανεχτεί κάτι που δεν είναι υποχρεωμένο να κάνει ή να ανεχτεί. Για παράδειγμα, έπειτα από απειλές του δασκάλου σε βάρος των μαθητών ότι θα τους χτυπήσει, οι τελευταίοι παίρνουν το φαγητό του συμμαθητή τους κάνοντας έτσι αυτό που τους διέταξε. Ο δάσκαλος, σύμφωνα με τη διάταξη, τιμωρείται. Το έγκλημα αυτό συνιστά πλημμέλημα.

Απειλή

«1. Όποιος προκαλεί σε άλλον τρόμο ή ανησυχία απειλώντας τον με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη τιμωρείται [...]».

«2. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση».

ΠΚ, α. 333

Η απειλή άσκησης βίας ή τέλεσης άλλης παράνομης πράξης σε βάρος προσώπου είναι αδίκημα και μάλιστα πλημμέλημα. Το αδίκημα μπορεί να γίνει με οποιονδήποτε τρόπο, δηλαδή προφορικά, γραπτά, με νεύματα ή άλλες απειλητικές κινήσεις. Σημειωτέον, η διάταξη εφαρμόζεται όταν η απειλή (με οποιονδήποτε τρόπο) σε βάρος του ατόμου που εκδηλώνεται προκαλεί σε αυτό τρόμο ή ανησυχία.

Ενδοοικογενειακή Παράνομη Βία και Απειλή

«1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται [...], ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιον από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπρωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα».

«2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται [...]».

N. 3500/2006, α. 7

Η διάταξη αυτή είναι ειδικότερη από τις προαναφερθείσες του Ποινικού Κώδικα, καθώς εδώ πλέον δράστης και θύμα είναι μέλη της ίδιας οικογένειας. Συγκεκριμένα, παράνομη βία στην οικογένεια υπάρχει όταν ένα μέλος της οικογένειας με τη χρήση βίας ή απειλής (η οποία φαίνεται σοβαρή και υπάρχει κίνδυνος να πραγματοποιηθεί αμέσως), εξαναγκάζει άλλο μέλος για να κάνει ή να μην κάνει ή να ανεχτεί κάτι, χωρίς να υπάρχει νομική υποχρέωση του θύματος για κάτι από αυτά. Το έγκλημα αυτό συνιστά πλημμέλημα.

Ενδοοικογενειακή απειλή υπάρχει όταν μέλος της οικογένειας προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος απειλώντας το ότι θα ασκήσει βία ή άλλη εγκληματική πράξη ή παράλειψη. Το αδίκημα είναι πλημμέλημα.

Εγκλήματα κατά της Γενετήσιας Ελευθερίας και Εγκλήματα Οικονομικής Εκμετάλλευσης της Γενετήσιας Ζωής

Βιασμός

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται [...]».

«2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται [...]».

ΠΚ, α. 336

Βιασμός είναι η διά της βίας ή απειλής για σοβαρή και άμεση βία πράξη συνουσίας. Ένα παράδειγμα για την «απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου» είναι η απειλή του δράστη ότι θα σκοτώσει μέλος της οικογένειας του θύματος που βρίσκεται στο διπλανό δωμάτιο, αν δεν σταματήσει να φωνάζει.

Η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε με το νόμο 3500/2006, άρθρο 8, παρ. 1, διότι πριν από την εφαρμογή αυτού του νόμου δεν τιμωρούνταν ο βιασμός μέσα στο γάμο. Το έγκλημα αυτό ανήκει στην κατηγορία των κακουρηγημάτων.

Ενδοοικογενειακή Προσβολή της Γενετήσιας Αξιοπρέπειας

«1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται [...]».

«2. [...] τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος».

«3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπων, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού».

N. 3500/2006, α. 9

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ορίζεται ότι τιμωρείται το μέλος της οικογένειας που προσβάλλει την αξιοπρέπεια ανήλικου μέλους με πολύ ταπεινωτικά λόγια ή πράξεις σεξουαλικού περιεχομένου. Το έγκλημα συνιστά πλημμέλημα.

Προσβολή της Γενετήσιας Αξιοπρέπειας

«1. Όποιος με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις, προσβάλλει βάνανσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του τιμωρείται [...]».

«2. [...] τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος από 12 ετών».

«3. Ενήλικος ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη και, με χειρονομίες ή προτάσεις ασελγείς, προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ανήλικου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται [...]. Αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια ή αν επακολούθησε συνάντηση, ο ενήλικος τιμωρείται [...]».

«4. Ενήλικος ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας αποκτά επαφή με πρόσωπο που εμφανίζεται ως ανήλικο κάτω των δεκαπέντε ετών και, με χειρονομίες ή προτάσεις ασελγείς, προσβάλλει την αξιοπρέ-

πεια του στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται [...]. Αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια ή αν επακολούθησε συνάντηση με το εμφανιζόμενο ως ανήλικο πρόσωπο, τιμωρείται [...].»

ΠΚ, α. 337 § 1-4 §1,2,3,4

Η διάταξη αυτή του Ποινικού Κώδικα ορίζει ότι τιμωρείται όποιος προσβάλλει σοβαρά τη γενετήσια αξιοπρέπεια άλλου με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις για ασελγείς πράξεις. Επίσης, ο νόμος ορίζει αυστηρότερη τιμωρία σε αυτόν που ενεργεί με τον παραπάνω τρόπο σε βάρος ανήλικου κάτω των 12 ετών. Ακόμη, η ποινή αυξάνεται αν ο δράστης των παραπάνω ενεργειών έχει προσεγγίσει ανήλικο κάτω των 15 ετών μέσω διαδικτύου, ακόμη και για τις περιπτώσεις που το θύμα εμφανιζόταν ως ανήλικος ενώ δεν ήταν. Προϋπόθεση των παραπάνω είναι ο δράστης να αποβλέπει σε πραγμάτωση των προτάσεων του προσβάλλοντας την ελεύθερη σεξουαλική εξέλιξη του θύματος. Βαρύτερη είναι η ποινή και στην περίπτωση που ακολούθησε συνάντηση μεταξύ του δράστη των παραπάνω ενεργειών με το θύμα ή αν ο δράστης το κάνει επανειλημμένα. Το έγκλημα αυτό σε κάθε περίπτωση είναι πλημμέλημα.

«*Ασελγείς χειρονομίες*» είναι ελαφρότερες ερωτικές πράξεις που δεν φθάνουν στο σημείο της ασελγούς πράξης, αλλά υπάρχει σωματική επαφή, όπως για παράδειγμα θωπεία και χάιδεμα στο στήθος ή στους μηρούς του θύματος. «*Προτάσεις*» μπορούν να γίνουν ρητά ή με χειρονομίες σχετικές με την τέλεση ασελγών πράξεων που ωστόσο όμως δεν προϋποθέτουν σωματική επαφή.

Κατάχρηση σε Ασέλγεια

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη τιμωρείται [...]. Αν ο παθών είναι ανήλικος, τιμωρείται [...].»

«2. Όποιος με κατάχρηση των παραπάνω καταστάσεων προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν σε ασελγείς πράξεις τιμωρείται [...]. Αν ο παθών είναι ανήλικος, τιμωρείται [...].»

«3. Αν η πράξη της παραγράφου 1 έγινε από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται [...].»

ΠΚ, α. 338

Σε αυτή την περίπτωση τιμωρείται ο δράστης που εκμεταλλεύτηκε κάποια ψυχική ή διανοητική ασθένεια, αναπηρία ή κάποιον άλλο παράγοντα ο οποίος καθιστά το θύμα ανίκανο να αντισταθεί, με σκοπό τη συνουσία ή την ασέλγεια (*ασελγείς πράξεις*). Το έγκλημα είναι κακούργημα και ειδικά αν το θύμα

είναι ανήλικος η ποινή αυξάνεται. Επίσης, ο νόμος φροντίζει να καλύψει και τις περιπτώσεις που ο δράστης, εκμεταλλευόμενος τις παραπάνω συνθήκες ανικανότητας του θύματος να αντιδράσει, προσβάλλει την αξιοπρέπειά του με «ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις» για ασελγείς πράξεις (η περίπτωση αυτή είναι πλημμέλημα). Αν το θύμα είναι ανήλικος, το έγκλημα είναι κακούργημα.

Κατάχρηση Ανηλίκων σε Ασελγεια

«1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί ασελγείς πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, [...]

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, [...]».

«2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:

α) από οικείο,

β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,

γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο,

δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου,

ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση,

στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

ζ) από πρόσωπο, που καταχράται τη σωματική ή διανοητική αναπηρία του ανηλίκου».

«3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώς ανηλίκου τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται [...] και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια [...]. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές».

ΠΚ, α. 342

Η διάταξη αυτή ρυθμίζει τις περιπτώσεις που ένας ενήλικος ο οποίος έχει αναλάβει την επίβλεψη ή τη φύλαξη ενός παιδιού έστω και προσωρινά ασελγεί σε βάρος του. «Ασελγής πράξη» είναι κάθε ενέργεια που προσβάλ-

λει τη γενετήσια ζωή του ανηλίκου. Πιο συγκεκριμένα, ασελγής πράξη είναι η συνουσία, η παρά φύση ασελγεία, αλλά και η ψηλάφηση και θωπεία των γεννητικών οργάνων ή άλλων απόκρυφων σημείων του σώματος, η επαφή των γεννητικών οργάνων του δράστη με το σώμα του ανηλίκου, καθώς και η αγκαλιά και το φιλί στο πρόσωπο και το σώμα του παιδιού, εφόσον γίνονται προς διέγερση ή ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη και προσβάλλουν την αγνότητα της παιδικής ηλικίας. Το έγκλημα είναι κακούργημα.

Η ποινή αυξάνεται στην περίπτωση που ο δράστης είναι πρόσωπο οικείο, πρόσωπο το οποίο συγκατοικεί με τον ανήλικο, φιλικό πρόσωπο των οικείων του, ο εκπαιδευτικός, παιδαγωγός, γυμναστής ή άλλου είδους δάσκαλός του, πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου, κληρικός, ψυχολόγος, ιατρός, νοσοκόμος ή άλλος ειδικός επιστήμονας που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο ή πρόσωπο το οποίο εκμεταλλεύεται διανοητική ή σωματική αναπηρία ανηλίκου παιδιού.

Ακόμη, τιμωρείται ο ενήλικος που του έχουν εμπιστευτεί ανήλικο για να τον επιβλέπει ή να τον προσέχει και με χειρονομίες, προτάσεις ή εξιστόρηση, παρουσίαση ή απεικόνιση γενετήσιων πράξεων προσβάλλει την αιδώ του. Η ποινή αυξάνεται στις περιπτώσεις που αυτό γίνεται επανειλημμένα. Οι περιπτώσεις αυτές συνιστούν πλημμελήματα.

«Οικείοι» σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα είναι οι συγγενείς εξ αίματος και εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή (π.χ. παππούς/πεθερός-πατέρας-εγγόνι), οι θετοί γονείς και τα θετά παιδιά, οι σύζυγοι, οι αρραβωνιασμένοι, τα αδέρφια, καθώς και οι σύζυγοι ή μνηστήρες αυτών, και ο επίτροπος και αυτός που έχει την επιμέλεια ενός ανηλίκου.

Αποπλάνηση Παιδιών

«1. Όποιος ενεργεί ασελγή πράξη με πρόσωπο νεότερο από 15 ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί βαρύτερα για το έγκλημα του άρθρου 351 Α, ως εξής:

α. Αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη [...]

β. Αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη [...] και

γ. Αν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα και μέχρι τα δεκαπέντε έτη [...]».

«2. Οι ασελγείς πράξεις μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρούνται, εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη των τριών ετών, οπότε επιβάλλονται μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα».

«3. Αν μεταξύ του υπαίτιου και του παθόντος τελέστηκε γάμος, δεν ασκεί-

ται ποινική δίωξη, και αν τυχόν είχε ασκηθεί δεν συνεχίζεται, αλλά κηρύσσεται απαράδεκτη. Η ποινική δίωξη ασκείται ή συνεχίζεται μετά την ακύρωση του γάμου».

«4. Όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο να γίνει μάρτυρας συνουσίας ή άλλης γενετήσιας πράξης, τιμωρείται [...], ακόμα κι αν ο ανήλικος δεν συμμετέχει σε αυτές. [...] τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου όταν ο ανήλικος γίνεται μάρτυρας γενετήσιας κακοποίησης.»

ΠΚ, α. 339

Όποιος ασελγεί σε ανήλικο κάτω των δεκαπέντε ετών ή τον παραπλανά με σκοπό να ασελγήσει εις βάρος του τιμωρείται. Αν το ανήλικο θύμα είναι κάτω των δεκατεσσάρων ετών, η πράξη είναι κακούργημα. Ακόμη, τιμωρείται και όποιος αναγκάζει ή παρασύρει ανήλικο να παρακολουθεί ασελγή πράξη μεταξύ άλλων, δηλαδή που υφίσταται κάποιος άλλος χωρίς να συμμετέχει ο ίδιος, ή να γίνει μάρτυρας σεξουαλικής κακοποίησης άλλου (όπως προστέθηκε με τον Ν. 4267/2014). Οι περιπτώσεις αυτές είναι πλημμελήματα.

Η συναίνεση του ανηλίκου ή ακόμη και πρωτοβουλία ή πρόκληση από μέρους του δεν έχουν σημασία.

Ακόμη, οι ασελγείς πράξεις μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρούνται, ωστόσο στην περίπτωση που έχουν μεταξύ τους διαφορά ηλικίας μεγαλύτερη από τρία χρόνια τότε εφαρμόζονται μέτρα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά (τα μέτρα αυτά αναφέρονται περιοριστικώς στα άρθρα 122 και 123 του Ποινικού Κώδικα). Αυτό σχετίζεται με τις επιταγές του άρθρου 126 ΠΚ παρ. 1, 2, (όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4522/2015) κατά το οποίο τα αδικήματα που διαπράττουν ανήλικοι από 8 έως 15 ετών δεν καταλογίζονται σε αυτούς, ενώ στους ανήλικους παραβάτες οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας επιβάλλονται μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα. Επίσης, με τον Ν. 4522/2015 περιορίστηκαν οι περιπτώσεις όπου ανήλικος 15 έως 18 ετών θα φυλακίζεται, στην τέλεση πολύ σοβαρών αδικημάτων.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη διάταξη ορίζει ότι, αν μεταξύ του δράστη και του θύματος τελικά τελέστηκε γάμος δεν ασκείται ποινική δίωξη για όσο διαρκεί ο γάμος.

Αιμομιξία

«1. Η συνουσία μεταξύ συγγενών εξ αίματος, ανιούσας και κατιούσας γραμμής, τιμωρείται:

α) ως προς τους ανιόντες [...] αν ο κατιών δεν είχε συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, [...] αν ο κατιών είχε συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο αλλά όχι το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, [...] αν ο κατιών έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του,

β) ως προς τους κατιόντες [...]

γ) μεταξύ αμφιθαλών ή ετεροθαλών αδερφών [...]

2. Συγγενείς κατιούσας γραμμής ή αδερφοί μπορούν να απαλλαγούν από κάθε ποινή, αν κατά το χρόνο της πράξης δεν είχαν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους».

ΠΚ, α. 345

Η αιμομιξία απαγορεύεται και τιμωρείται. Η πράξη είναι κακούργημα όταν ο ενήλικας συγγενής δρα σε βάρος ανήλικου συγγενή του (κάτω των 18 ετών). Όταν και οι δύο συμμετέχοντες είναι ανήλικοι, δηλαδή ανήλικος γονιός και ανήλικο παιδί ή αδέρφια, τότε ο εφαρμοστής του δικαίου μπορεί να αποφασίσει να μην τιμωρηθούν.

Ωστόσο σ' αυτή την περίπτωση είναι σημαντικό να προβλεφθούν θεραπευτικά μέτρα κατά το άρθρο 123 του Ποινικού Κώδικα για τους ανήλικους συμμετέχοντες.

Ασέλγεια μεταξύ Συγγενών

«1. Με τις ποινές του άρθρου 345 παρ. 1 τιμωρείται η επιχείρηση και κάθε άλλης, πλην της συνουσίας, ασελγούς πράξης που γίνεται μεταξύ των συγγενών που αναφέρονται στο άρθρο 345.

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 345 έχει εφαρμογή και σε αυτή την περίπτωση».

ΠΚ, α. 346

Η διάταξη αυτή, βάσει και της προηγούμενης (ά. 345 ΠΚ), ορίζει ότι τιμωρείται κάθε ασελγής πράξη μεταξύ συγγενών. Πιο συγκεκριμένα, «συγγενείς» εδώ εννοούνται οι παππούς/γιαγιά-μητέρα/πατέρας- παιδί-αδέρφια. Η πράξη μεταξύ ενηλίκων είναι πλημμέλημα.

Ωστόσο, στην περίπτωση που ασελγεί κάποιος σε βάρος ανήλικου συγγενή του, όπως για παράδειγμα παππούς/εγγόνι, γιαγιά/εγγόνι, μητέρα/παιδί, ανήλικη μητέρα/παππούς κ.λπ. η πράξη συνιστά κακούργημα.

Ασέλγεια παρά Φύση

«1. Η παρά φύση ασέλγεια μεταξύ αρρένων που τελέστηκε:

β) από ενήλικο με αποπλάνηση προσώπου νεότερου από δεκαεπτά ετών ή από κερδοσκοπία τιμωρείται [...]».

«2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος ασκεί την ασέλγεια της παρ. 1 κατ'επάγγελμα».

ΠΚ, α. 347 § 1β

Τιμωρείται ο ενήλικος άνδρας που ασελγεί παρά φύση σε ανήλικο αγόρι κάτω των 17 ετών.

Διευκόλυνση Ακολασίας Άλλων

«Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία επιχειρεί να διευκολύνει, έστω και συγκαλυμμένα, με τη δημοσίευση αγγελίας, εικόνας, αριθμού, τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο την ασέλγεια με ανήλικο τιμωρείται [...]».

ΠΚ, α. 348 § 3

Τιμωρείται όποιος προάγει την ασέλγεια σε βάρος ανηλίκων με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω (δημοσίευση αγγελίας, εικόνας, αριθμού, τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων, έστω και συγκαλυμμένα) με σκοπό την κερδοσκοπία. Το έγκλημα είναι πλημμέλημα.

Πορνογραφία Ανηλίκων

«1. Όποιος με πρόθεση παράγει, διανέμει, δημοσιεύει, επιδεικνύει, εισάγει στην Επικράτεια ή εξάγει από αυτήν, μεταφέρει, προσφέρει, πωλεί ή με άλλον τρόπο διαθέτει, αγοράζει, προμηθεύεται, αποκτά ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει ή μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων τιμωρείται [...]».

2. Όποιος με πρόθεση παράγει, προσφέρει, πωλεί ή με οποιονδήποτε τρόπο διαθέτει, διανέμει, διαβιβάζει, αγοράζει, προμηθεύεται ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, μέσω της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών, τιμωρείται [...]».

3. Υλικό παιδικής πορνογραφίας, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων, συνιστά η αναπαράσταση ή η πραγματική ή εικονική αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα, των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανήλικου, κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση, καθώς και της πραγματικής ή εικονικής ασελγούς πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο.

4. Οι πράξεις των παραγράφων 1 και 2 τιμωρούνται [...]»:

α) αν τελέστηκαν κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια,

β) αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της ψυχικής ή διανοητικής ασθένειας ή της σωματικής δυσλειτουργίας, λόγω οργανικής νόσου ανήλικου ή με την άσκηση ή απειλή χρήσης βίας ανήλικου ή με τη χρησιμοποίηση ανήλικου

που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος ή αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας εξέθεσε τη ζωή του ανηλίκου σε σοβαρό κίνδυνο και

γ) αν ο δράστης της παραγωγής του υλικού παιδικής πορνογραφίας είναι ένα από τα αναφερόμενα στις περιπτώσεις α' έως και στ' της παρ. 2 του άρθρου 342 πρόσωπα. Αν η πράξη των περιπτώσεων β' ή γ' είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται [...], αν δε αυτή είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο, επιβάλλεται [...].

5. Όποιος εν γνώσει αποκτά πρόσβαση σε υλικό παιδικής πορνογραφίας μέσω της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών, τιμωρείται [...].».

ΠΚ, α. 348 Α

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4267/2014, «υλικό παιδικής πορνογραφίας» συνιστούν οι εικόνες (σε ηλεκτρονικά ή άλλα μέσα, πχ. ιστοσελίδες, έντυπα) ή τα βίντεο με παιδιά που επιδίδονται σε γεννητήσιες δραστηριότητες ή/και κακοποιούνται σεξουαλικά ή που εκθέτουν τα γεννητικά όργανα ή το σώμα τους με τέτοιο τρόπο ώστε αδιαμφισβήτητα να προκαλεί σεξουαλική διέγερση. Καθώς ο νομοθέτης στοχεύει στην προστασία της ανηλικότητας εν γένει, πορνογραφικό θεωρείται το υλικό που απεικονίζει τόσο ένα υπαρκτό πρόσωπο όσο και ένα ψηφιακό δημιούργημα που παραπέμπει σε ανήλικο.

Τιμωρείται όποιος με πρόθεση παράγει, διακινεί ή με οποιοδήποτε τρόπο διαθέτει ή συλλέγει υλικό πορνογραφίας ή παρέχει πληροφορίες σχετικά με υλικό παιδικής πορνογραφίας (π.χ. γνωστοποίηση ιστοσελίδων ή προσώπων που κατέχουν πορνογραφικό υλικό). Επιπλέον, τιμωρείται και όποιος διαπράττει τα παραπάνω μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας ή όποιος συνειδητά αποκτά πρόσβαση σε υλικό παιδικής πορνογραφίας. Οι περιπτώσεις αυτές συνιστούν πλημμελήματα.

Το έγκλημα είναι κακούργημα αν γίνεται κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια, αν το θύμα ήταν κάτω των δεκαπέντε ετών ή αν για την παραγωγή του υλικού ο ανήλικος είχε πέσει θύμα απειλής και εξαναγκασμού ή θύμα εκμετάλλευσης κάποιου είδους αναπηρίας του, καθώς και αν υπήρξε σωματική βλάβη του παιδιού ή ακόμη και θάνατος.

Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους

«Όποιος με πρόθεση, μέσω της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών, προτείνει σε ανήλικο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, να συναντήσει αυτόν ή τρίτον, με σκοπό τη διάπραξη σε βάρος του των αδικημάτων των άρθρων 339 παράγραφοι 1 και 2 ή 348Α, όταν η πρότα-

ση αυτή ακολουθείται από περαιτέρω πράξεις που οδηγούν σε μία τέτοια συνάντηση, τιμωρείται [...]».

ΠΚ, α. 348 Β

Με τη διάταξη αυτή τιμωρείται όποιος με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προτείνει σε ανήλικο κάτω των δεκαπέντε ετών να συναντήσει τον ίδιο ή τρίτο πρόσωπο με σκοπό την αποπλάνηση του ανήλικου ή/και την παραγωγή πορνογραφικού υλικού, αν τελικά ακολουθήσουν πράξεις που να οδηγούν σε συνάντηση. Η πράξη συνιστά πλημμέλημα.

Πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων

«1. Όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο προκειμένου να συμμετάσχει σε πορνογραφικές παραστάσεις ή διοργανώνει αυτές, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, [...], β) αν παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, [...], γ) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα και μέχρι τα δεκαπέντε έτη, [...] και δ) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, [...]. Όποιος εν γνώσει, έχοντας καταβάλλει σχετικό αντίτιμο, παρακολουθεί πορνογραφική παράσταση στην οποία συμμετέχουν ανήλικοι τιμωρείται [...].

2. Εφόσον οι πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τελέστηκαν με τη χρήση εξαναγκασμού ή βίας ή απειλής, προκειμένου να συμμετάσχει ανήλικος σε πορνογραφικές παραστάσεις ή με σκοπό την επιδίωξη οικονομικού οφέλους από αυτές, επιβάλλεται [...]

3. Πορνογραφική παράσταση, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων, συνιστά η οργανωμένη απευθείας έκθεση, που προορίζεται για θέαση ή ακρόαση, μεταξύ άλλων και με χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών:

α) ανηλίκου που επιδίδεται σε πραγματική ή εικονική πράξη γενετήσιου χαρακτήρα ή

β) των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανηλίκου κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση.»

ΠΚ, α. 348 Γ

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, το οποίο εισήχθη με τον Ν. 4267/2014, ως «πορνογραφική παράσταση» εννοείται η οργανωμένη έκθεση ανηλίκων που επιδίδονται πραγματικά ή εικονικά σε γενετήσιες δραστηριότητες ή που επιδεικνύουν τα γεννητικά όργανα ή το σώμα τους εν γένει, με τέτοιο τρόπο ώστε αδιαμφισβήτητα να προκαλεί σεξουαλική διέγερση. Η έκθεση αυτή του ανηλίκου μπορεί να πραγματοποιείται απευθείας σε κοινό ή να περιλαμβάνει τη χρήση της τεχνολογίας και έχει σκοπό τη θέαση ή την ακρόαση.

Τιμωρούνται τα πρόσωπα που εξωθούν ή παρασύρουν ανηλίκους προκειμένου να συμμετάσχουν σε τέτοιες παραστάσεις πορνογραφικού χαρακτήρα ή που τις διοργανώνουν ή τις παρακολουθούν. Το αδίκημα είναι πλημμέλημα. Ωστόσο, κακουργηματικές είναι οι περιπτώσεις που έχει χρησιμοποιηθεί βία, απειλή ή εξαναγκασμός εις βάρος του ανηλίκου, καθώς και όταν επιδιώκεται οικονομικό όφελος από τη διοργάνωση των εν λόγω παραστάσεων.

Μαστροπεία

«1. Όποιος, για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων, προάγει ή εξωθεί στην πορνεία ανήλικο ή υποθάλπει ή εξαναγκάζει ή διευκολύνει ή συμμετέχει στην πορνεία ανηλίκων τιμωρείται [...]».

«2. Με [...] τιμωρείται ο υπαίτιος, αν το έγκλημα τελέστηκε:

α) εναντίον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών,

β) με απατηλά μέσα,

γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή,

δ) από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπραττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη,

ε) με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας,

στ) με προσφορά ή υπόσχεση πληρωμής χρημάτων ή οποιουδήποτε άλλου ανταλλάγματος».

ΠΚ, α. 349 §§ 1, 2

Τιμωρείται όποιος είτε προάγει ή εξωθεί ανήλικο στην πορνεία είτε υποθάλπει ή εξαναγκάζει ή διευκολύνει ή συμμετέχει στην πορνεία ανηλίκων. Επιβαρυντικές είναι ενδεικτικά οι περιπτώσεις όταν το ανήλικο θύμα είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, όταν ο δράστης είναι ο γονέας ή παππούς/γιαγιά (ανιών συγγενής) ή θετός γονέας, επίτροπος ή άλλος στον οποίο είχαν εμπιστευτεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη. Το έγκλημα είναι κακούργημα.

Σωματεμπορία

«1. Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει ή προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλπει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό να προβεί ο ίδιος ή άλλος στη γενετήσια εκμετάλλευση του τιμωρείται [...]».

«2. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται ο υπαίτιος αν, για να πετύχει τον ίδιο σκοπό, αποσπά τη συναίνεση προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσων ή το παρασύρει, εκμεταλλευόμενος την ευάλωτη θέση του με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων».

«3. Όποιος εν γνώσει ενεργεί ασελή πράξη με πρόσωπο το οποίο τελεί υπό τις συνθήκες που περιγράφονται στις παραγράφους 1 και 2 τιμωρείται [...]».

«4. [...] Τιμωρείται ο υπαίτιος σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αν η πράξη:

α) στρέφεται κατά ανήλικου ή συνδέεται με την πνευματική αδυναμία ή την κουφότητα του παθόντος

β) τελέστηκε από ένα από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο στοιχείο γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 349

γ) συνδέεται με την παράνομη είσοδο, παραμονή ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα,

δ) τελείται κατ' επάγγελμα

ε) τελείται από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, ή

στ) είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος».

«5. Αν κάποια από τις πράξεις της πρώτης και δεύτερης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται [...]».

«6. Η κατά τις προηγούμενες παραγράφους γενετήσια εκμετάλλευση συνίσταται στην επιχείρηση από κερδοσκοπία οποιασδήποτε ασελγούς πράξης ή στη χρησιμοποίηση από κερδοσκοπία του σώματος, της φωνής ή της εικόνας προσώπου για την πραγματική ή προσποιητή επιχείρηση τέτοιας πράξης ή για την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που αποσκοπούν στη γενετήσια διέγερση”.

ΠΚ, α. 351

Τιμωρείται όποιος με βία, απειλή, άλλο εξαναγκαστικό μέσο ή κατάχρηση ή επιβολή εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει, κατακρατεί, παραδίδει (με ή χωρίς αντάλλαγμα) άτομα σε κάποιον άλλον ή παραλαμβάνει άτομα με σκοπό να εκμεταλλευτεί ο ίδιος ή κάποιος άλλος τη γενετήσια ζωή τους. Το αδίκημα είναι κακούργημα. Επιβαρυντική είναι η περίπτωση μεταξύ άλλων όταν το έγκλημα γίνεται σε βάρος ανήλικου.

Ασέλγεια με Ανήλικο έναντι Αμοιβής

«1. Η ασελγής πράξη με ανήλικο που τελείται από ενήλικο με αμοιβή ή

με άλλα υλικά ανταλλάγματα ή η ασελγής πράξη μεταξύ ανηλίκων που προκαλείται από ενήλικο με τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενηλίκου τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δέκα έτη, [...]

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δέκα, όχι όμως και τα δεκαπέντε έτη, [...] και

γ) αν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, [...]

Κατά την επιμέτρηση δεν εφαρμόζεται το άρθρο 83 στοιχείο ε'».

«2. Η κατά συνήθεια τέλεση της πράξης από τον ενήλικο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο συνιστά επιβαρυντική περίπτωση».

«3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται [...]».

ΠΚ, α. 351 Α

Τιμωρείται όποιος ενήλικος ασελγεί σε βάρος ανηλίκου έναντι αμοιβής ή άλλων υλικών ανταλλαγμάτων, καθώς και όποιος ενήλικος προκαλεί έναντι αμοιβής ανήλικους να ασελήσουν μεταξύ τους είτε μπροστά του είτε μπροστά σε «τρίτο» ενήλικο. Όταν το ανήλικο θύμα είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, το αδίκημα είναι κακούργημα, ενώ όταν το θύμα είναι δεκαπέντε και άνω η πράξη είναι πλημμέλημα.

Εγκλήματα κατά της Ζωής

Ανθρωποκτονία με πρόθεση

«1. Όποιος με πρόθεση σκότωσε άλλον τιμωρείται [...]».

ΠΚ, α. 299 §1

Η αφαίρεση της ζωής τιμωρείται με τη μεγαλύτερη ποινή. Το έγκλημα είναι κακούργημα.

Έκθεση σε Κίνδυνο

«1. Όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος το τραυμάτισε υπαίτια, τιμωρείται [...]».

2. Αν η βλάβη προκάλεσε στον παθόντα:

- α) βαριά βλάβη στην υγεία του, επιβάλλεται [...],
β) το θάνατό του, επιβάλλεται [...]».

ΠΚ, α. 306

Τιμωρείται όποιος εκθέτει άλλον σε κίνδυνο (ζωής ή σωματικής ακεραιότητας) και με αυτόν τον τρόπο τον καθιστά αβοήθητο. Επιπλέον τιμωρείται και όποιος από πρόθεση αφήνει αβοήθητο: α) ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει (π.χ. ο νοσηλευτής) ή να το μεταφέρει, β) ένα πρόσωπο που ο ίδιος τραυματίσε υπαίτια. Η πράξη τιμωρείται ως πλημμέλημα. Ωστόσο, αν το θύμα υποστεί βαρύ τραυματισμό ή ακόμα και θάνατο, το έγκλημα είναι κακούργημα.

Εγκλήματα σχετικά με την Οικογένεια

Παραμέληση της Εποπτείας Ανηλίκου

«1. Όποιος ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανηλίκου νεότερου από δεκαοχτώ ετών παραλείπει να τον παρεμποδίσει από την τέλεση αξιόποινης πράξης ή από το να επιδίδεται στην πορνεία, τιμωρείται [...], αν δεν συντρέχει περίπτωση να τιμωρηθεί αυστηρότερα με άλλη διάταξη.

«2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της παράλειψης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται [...]».

«3. Η ποινή της παρ. 1 επιτείνεται [...] και της παρ. 2 σε [...], αν οι υπαίτιοι της παράλειψης έγιναν γονείς, επίτροποι, ή κηδεμόνες υπό την υπεύθυνη επιμέλεια των οποίων έχει τεθεί ο ανήλικος σύμφωνα με το άρθρο 122 αυτού του Κώδικα».

«4. Αν η πράξη που τέλεσε ο ανήλικος είναι παισίμα, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει από κάθε ποινή τον υπαίτιο της παράλειψης των παρ. 1-3».

ΠΚ, α. 360

Τιμωρείται αυτός που ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανηλίκου δεν τον εμποδίζει, είτε από πρόθεση (δόλο) είτε από αμέλεια, α) από εγκληματική συμπεριφορά ή β) από το να επιδίδεται στην πορνεία. Το αδίκημα είναι πλημμέλημα.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ποια εργασιακή απασχόληση είναι νόμιμη για ένα παιδί και ποια όχι;

Στο κεφάλαιο Η´ (άρθρα 50-68) του νόμου 3850/2010 ρυθμίζονται συγκεντρωτικά όλα τα θέματα που αφορούν κάθε μορφή απασχόλησης και αυτο-απασχόλησης των ανηλίκων, δηλαδή ατόμων κάτω των δεκαοκτώ ετών. Από τις ρυθμίσεις του νόμου εξαιρούνται οι οικογενειακού χαρακτήρα ελαφριές και περιστασιακές εργασίες στον γεωργικό, δασικό και κτηνοτροφικό τομέα (εφόσον τελούνται κατά τη διάρκεια της ημέρας).

Οι ανήλικοι κάτω των 15 ετών απαγορεύεται να απασχολούνται σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός αν πρόκειται για καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες (π.χ. διαφήμιση), από τις οποίες δεν απειλείται η σωματική και η ψυχική τους υγεία ή η ηθική τους και δεν ξεπερνούν τις δύο μέχρι πέντε ώρες ημερησίως ανάλογα με την ηλικία.

Σε κάθε περίπτωση είναι παράνομο να απασχολούνται ανήλικοι σε εργασίες «επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές, καθώς και σε εργασίες που βλάπτουν την ψυχική τους υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους», καθώς και να εργάζονται τη νύχτα (ειδικά από τις δέκα το βράδυ μέχρι τις έξι το πρωί).

Παιδιά κάτω των 16 ετών, καθώς και παιδιά που φοιτούν σε κάθε τύπου σχολείο, δεν επιτρέπεται να απασχολούνται πάνω από έξι ώρες την ημέρα και τριάντα ώρες τη βδομάδα. Όλοι οι ανήλικοι εργαζόμενοι δικαιούνται δώδεκα ώρες ξεκούρασης τη μέρα. Κατά τα λοιπά, οι ανήλικοι εργαζόμενοι δικαιούνται και αυτοί, όπως και οι ενήλικοι εργαζόμενοι, βιβλιάριο εργασίας, αποδοχές και άδειες (με ειδική πρόβλεψη για άδειες λόγω σπουδών στο σχολείο).

Επίσης, απαγορεύεται να είναι εργοδότες ανηλίκων άτομα που έχουν καταδικαστεί για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και γενετήσιας εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής ή για εγκλήματα παρασκευής, εμπορίας ή συνταγογράφησης ναρκωτικών ουσιών.

Τέλος, ήδη στο νόμο 3730/2008 για την προστασία ανηλίκων από τον καπνό και τα αλκοολούχα ποτά γίνεται ειδική μνεία για την απαγόρευση

οποιασδήποτε μορφής απασχόληση των ανηλίκων σε κέντρα διασκεδάσεως και αμιγή μπαρ (άρθρο 4).

Παραμέληση αποτροπής από επαιτεία ή αλητεία

«Τιμωρείται με φυλάκιση: α) όποιος εξωθεί σε επαιτεία ή παραλείπει να εμποδίσει από την επαιτεία ή την αλητεία πρόσωπα που έχει την επιμέλειά τους ή που βρίσκονται σε σχέση εξάρτησης από αυτόν, β) όποιος παραδίδει ή προμηθεύει σε άλλους πρόσωπα ηλικίας κάτω των 17 ετών ή που έχουν υπερβεί αυτήν την ηλικία, είναι όμως σωματικά ή διανοητικά ανάπηρα, για να προκαλούν με τη νεαρή τους ηλικία ή με τη τυχόν σωματική ή διανοητική ασθένεια ή αναπηρία τους τον οίκτο ή την περιέργεια του κοινού για χρηματικό όφελος δικό του ή άλλου».

ΠΚ, α. 409

Με τη συγκεκριμένη διάταξη τιμωρείται αυτός που είτε εξωθεί στην επαιτεία είτε δεν εμποδίζει από την επαιτεία ανήλικο, τον οποίο έχει υπό την επιμέλειά του ή φροντίδα του. Επιπλέον, τιμωρείται όποιος προμηθεύει σε άλλους ανήλικα άτομα κάτω των 17 ετών ή ακόμη και ενήλικα άτομα με σωματικές ή διανοητικές αναπηρίες (ώστε να προκαλούν τον οίκτο των περαστικών), με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος χρηματικό κέρδος.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Τι ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ;

Αναφορά είναι η ανακοίνωση συγκεκριμένων πληροφοριών σε αστυνομική ή εισαγγελική αρχή ή σε ένα φορέα παιδικής προστασίας (που δέχεται αναφορές) σχετικά με ένα παιδί. Συγκεκριμένα, το πρόσωπο που κάνει την αναφορά έχει βάσιμες υποψίες ότι κινδυνεύει η σωματική ή πνευματική υγεία του παιδιού ως αποτέλεσμα κακοποίησης ή παραμέλησης. Μια αναφορά δεν αποτελεί εκ των πραγμάτων επίσημη καταγγελία αλλά προληπτική ενέργεια για επιβεβαίωση συγκεκριμένων πληροφοριών και περαιτέρω αξιολόγηση.

Αν ωστόσο θέλει κάποιος να κάνει επίσημη καταγγελία, δηλαδή να υποβάλει *μήνυση*, οφείλει να γνωρίζει ότι θα κληθεί να πληρώσει ένα παράβολο των 100 ευρώ (ΚΠΔ 42 § 3).

Αυτό δεν ισχύει για:

- Τα θύματα που υποβάλουν τα ίδια καταγγελία (*έγκληση*) για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και για εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας (ΚΠΔ 46 § 2), και
- Για όσους δικαιούνται νομική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3226/2004.

Μπορεί κάποιος να ΒΑΣΙΣΤΕΙ σε ΑΛΛΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ότι θα κάνει ΑΝΑΦΟΡΑ για ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΚαΠα-Π;

Η ευθύνη του επαγγελματία για αναφορά όταν αντιλαμβάνεται ή υποψιάζεται ότι ένα παιδί κακοποιείται ή παραμελείται δεν επιμερίζεται και βαρύνει τον καθένα ξεχωριστά. Η ευθύνη υφίσταται αμέριστα για κάθε επαγγελματία που έχει λάβει γνώση, ανεξάρτητα από τις ενέργειες που ακολούθησαν ή όχι οι συνάδελφοι, προϊστάμενοι ή υφιστάμενοί του.

Άρα η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι αρνητική. Κανένας δεν μπορεί να βασιστεί σε κάποιον άλλον ότι θα κάνει αναφορά υποψίας ύπαρξης περιστατικού ΚαΠα-Π για λογαριασμό του.

ΠΑΡΑΣΙΩΠΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ: Τι ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ υπάρχουν;

«1. Όποιος, ενώ έμαθε με τρόπο αξιόπιστο ότι μελετάται κακούργημα ή ότι άρχισε ήδη η εκτέλεσή του, και σε χρόνο τέτοιοι ώστε να μπορεί ακόμα να προληφθεί η τέλεση ή το αποτέλεσμα του, παραλείπει να το αναγγείλει εγκαίρως στην αρχή, τιμωρείται, αν το κακούργημα τελέστηκε ή έγινε απόπειρά του, με φυλάκιση μέχρι τριών ετών, ανεξάρτητα αν ο δράστης τιμωρηθεί».

«2. Η παράλειψη αυτή μένει ατιμώρητη αν η αναγγελία στην αρχή θα αφορούσε πρόσωπο οικείο εκείνου που την παρέλειψε».

ΠΚ, α. 232

Όταν κάποιος πληροφορείται με αξιόπιστο τρόπο (π.χ. με αποκάλυψη, ήταν μάρτυρας) ότι συμβαίνει ή σχεδιάζεται να συμβεί κακούργημα [π.χ. βαριά σωματική βλάβη ανηλίκου, μεθοδευμένη (σκόπιμη) σωματική βλάβη, βιασμός, αιμομιξία, κατάχρηση ανηλίκου σε ασέλγεια, αποπλάνηση παιδιού, μαστροπεία, ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής] και δεν το αναφέρει στις Αρχές, τιμωρείται.

Δεν τιμωρείται αυτός που δεν έκανε αναφορά γιατί ήθελε να προστατεύσει οικείο του, κάτι το οποίο θα έπρεπε να αναθεωρηθεί όταν πρόκειται για εγκλήματα κατά ανηλίκων.

Ποια είναι η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ των ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ;

«Οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να ανακοινώσουν χωρίς χρονοτριβή στον αρμόδιο εισαγγελέα οτιδήποτε πληροφορούνται με κάθε τρόπο για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως».

ΚΠΔ, α. 37 § 1

«Ανακριτικοί υπάλληλοι» (γενικοί) είναι: α) οι παισιματοδίκες ή ειρηνοδίκες, β) βαθμοφόροι της αστυνομίας ή αστυνομικοί υπάλληλοι με βαθμό τουλάχιστον υπαρχιφύλακα.

Αυτεπάγγελτα κινείται η ποινική δίωξη όταν δεν απαιτείται από το ίδιο το θύμα να καταγγείλει το έγκλημα σε βάρος του (έγκληση), αλλά αρκεί να ενημερώσει κάποιος τις αρχές (ΚΠΔ 36). Τα εγκλήματα που σχετίζονται με την κακοποίηση και παραμέληση παιδιού διώκονται αυτεπάγγελτα.

«Έγκληση» είναι η καταγγελία του αδικήματος που γίνεται από το ίδιο το θύμα.

Ποια είναι η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ των ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ στο χώρο της ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ;

«Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, το διευθυντή της σχολικής μονάδας. Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει αμέσως την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής».

N. 3500/2006, α. 23 § 1

Εφόσον οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού τους έργου πληροφορηθούν ή διαπιστώσουν ότι ένα έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας λαμβάνει χώρα σε βάρος μαθητή, υποχρεούνται να το αναφέρουν, χωρίς καθυστέρηση, στο διευθυντή της σχολικής μονάδας και αυτός με την σειρά του στον αρμόδιο εισαγγελέα. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι κάθε τύπου Μονάδας Προσχολικής Αγωγής.

Ο εκπαιδευτικός είναι η βασικότερη ενήλικη παρουσία στη ζωή των παιδιών μετά τους γονείς και από τους ελάχιστους που μπορούν να αντιληφθούν έγκαιρα τις ενδείξεις κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ: Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι ανακριτές, ώστε να πρέπει να επαληθεύσουν τις δηλώσεις του παιδιού ή τις πληροφορίες που δέχτηκαν για κάποιο παιδί και να προβούν σε οριστικά συμπεράσματα για την ύπαρξη ή την πιθανή κακοποίηση ή παραμέληση ενός παιδιού.

Ποια είναι η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ των ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ;

«2. Οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και εκείνοι στους οποίους ανατέθηκε προσωρινά δημόσια υπηρεσία, έχουν την ίδια υποχρέωση για τις αξιόπρινες πράξεις της παρ. 1, αν πληροφορήθηκαν γι' αυτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

3. Η ανακοίνωση γίνεται γραπτώς και πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που υπάρχουν και αφορούν την αξιόποινη πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις».

ΚΠΔ, α. 37 § 2, 3

Όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι (ακόμη και όσοι βρίσκονται προσωρι-

νά σε τέτοια θέση) υποχρεούνται να ανακοινώσουν στον εισαγγελέα οποιοδήποτε αδίκημα διώκεται αυτεπάγγελτα και το αντιλήφθηκαν ή το πληροφορήθηκαν εν ώρα υπηρεσίας. Μάλιστα, η ανακοίνωση θα πρέπει να γίνεται γραπτά και να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που υπάρχουν για το αδίκημα και το δράστη.

Για τους πολίτες υπάρχει υποχρέωση αναφοράς;

«1. Ακόμα και οι ιδιώτες οφείλουν στις συγκεκριμένες περιπτώσεις που προβλέπονται από το νόμο, αν αντιληφθούν οι ίδιοι αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπάγγελτα, να την αναγγείλουν στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο. Η αναγγελία αυτή μπορεί να γίνει είτε εγγράφως με μια αναφορά ή προφορικά, οπότε συντάσσεται έκθεση».

«2. Στην αναφορά ή στην προφορική δήλωση πρέπει να αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες που αφορούν στην πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις».

«3. Αν πολλοί πληροφορήθηκαν για τη αξιόποινη πράξη, τότε καθένας έχει ξεχωριστά την υποχρέωση αυτή».

ΚΠΔ, α. 40

Ο νομοθέτης υποχρεώνει και τους πολίτες να αναφέρουν, είτε γραπτά είτε προφορικά, στον εισαγγελέα ή σε ανακριτικό υπάλληλο κάθε αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπάγγελτα, την οποία έμαθαν με τρόπο αξιόπιστο ότι συμβαίνει ή σχεδιάζεται να συμβεί.

«Συγκεκριμένη περίπτωση» που ο νόμος υποχρεώνει τους πολίτες σε αναφορά είναι το άρθρο 232 του Ποινικού Κώδικα σχετικά με την παράλειψη αναφοράς κακοουργημάτων.

Όπως για τους επαγγελματίες έτσι και για τους πολίτες η υποχρέωση να αναφέρουν περιστατικό ΚαΠα-Π βαρύνει τον καθένα ξεχωριστά. Δηλαδή δεν παραβλέπεται το γεγονός επειδή ο πολίτης πιστεύει είτε ότι κάποιος άλλος θα αναφέρει το περιστατικό είτε ότι δεν τον αφορά.

ΑΡΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

Και με το ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ τι γίνεται;

Πότε η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑΣ είναι ΝΟΜΙΜΗ;

«Η πράξη δεν είναι άδικη και μένει ατιμώρητη αν ο υπάιτιος απέβλεπε στην εκπλήρωση καθήκοντός του ή στη διαφύλαξη έννομου ή για άλλο λόγο δικαιολογημένου ουσιώδους συμφέροντος, δημόσιου ή του ίδιου ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορούσε να διαφυλαχθεί διαφορετικά».

ΠΚ, α. 371, § 4

Όταν θίγεται η ζωή, η σωματική και ψυχική ακεραιότητα, η προσωπική ελευθερία, η γενετήσια ελευθερία και αξιοπρέπεια ενός παιδιού υπάρχει ουσιώδες έννομο συμφέρον, του παιδιού πρωτίστως αλλά και δημοσίου αφού σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας η κακοποίηση παιδιών συστατά μείζον πρόβλημα Δημόσιας Υγείας (WHO, 1999). Έτσι, **όποιος επαγγελματίας παραβιάζει το επαγγελματικό απόρρητο προστατεύει έννομο συμφέρον (κατά κύριο λόγο) του παιδιού που κινδυνεύει ή κινδύνευσε και η πράξη του δεν είναι άδικη βάσει του νόμου δηλαδή δεν τιμωρείται.**

Αναφορά υποψιών γενετήσιας εκμετάλλευσης ή κακοποίησης

«1. Κάθε Μέρος λαμβάνει τα απαιτούμενα νομοθετικά ή άλλα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι κανόνες εμπιστευτικότητας που επιβάλλονται από το εσωτερικό δίκαιο σε ορισμένους επαγγελματίες, οι οποίοι έρχονται κατά την εργασία τους σε επαφή με παιδιά, δεν αποτελούν εμπόδιο στη δυνατότητα, για τους επαγγελματίες αυτούς, να αναφέρουν, στις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την προστασία των παιδιών, οποιαδήποτε κατάσταση για την οποία έχουν εύλογη αιτία να πιστεύουν ότι ένα παιδί είναι θύμα γενετήσιας εκμετάλλευσης ή κακοποίησης».

«2. Κάθε Μέρος λαμβάνει τα απαιτούμενα νομοθετικά ή άλλα μέτρα, προκειμένου να ενθαρρύνει οποιονδήποτε γνωρίζει ή υποψιάζεται, καλό-

πιστα, περιστατικά γενετήσιας εκμετάλλευσης ή κακοποίησης παιδιών, να αναφέρει αυτά στις αρμόδιες υπηρεσίες».

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης
για την Προστασία των Παιδιών κατά της Γενετήσιας Εκμετάλλευσης
και Κακοποίησης (Lanzarote), άρθρο 12 (κυρωτικός νόμος 3727/2008)

Με το άρθρο 12 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση (Lanzarote) η χώρα μας έχει δεσμευτεί να διασφαλίσει ότι οι κανόνες εμπιστευτικότητας που επιβάλλονται σε ορισμένους επαγγελματίες δεν αποτελούν εμπόδιο στη δυνατότητα να αναφέρουν στις αρμόδιες υπηρεσίες καταστάσεις για τις οποίες έχουν εύλογη υποψία ότι το παιδί είναι θύμα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης.

«Επιτρέπεται σε όσους έχουν υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας και έρχονται κατά την εργασία τους σε επαφή με παιδιά, να αναφέρουν στην αρμόδια αρχή, κατά παρέκκλιση της ανωτέρω υποχρέωσης (του επαγγελματικού απορρήτου), οποιαδήποτε κατάσταση για την οποία έχουν εύλογη αιτία να πιστεύουν ότι ένα παιδί είναι θύμα γενετήσιας εκμετάλλευσης ή κακοποίησης».

N. 3727/2008, Κεφάλαιο Α', α. 2 § 3

Οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με παιδιά και πιστεύουν εύλογα ότι ένα παιδί κακοποιείται σεξουαλικά ή το εκμεταλλεύονται σεξουαλικά επιτρέπεται να άρουν το απόρρητο και να αναφέρουν το συμβάν ή τις υποψίες τους στις Αρχές.

Κοινωνικός Λειτουργός

«Να τηρεί αυστηρά εχεμύθεια σε ιδιωτικά απόρρητα που του έχει εμπιστευθεί ο εξυπηρετούμενος ή που έχουν περιέλθει σε γνώση του κατά την άσκηση του επαγγέλματός του ή λόγω της ιδιότητάς του. [...] Σε περίπτωση που ο Κοινωνικός Λειτουργός κληθεί να εξετασθεί ως μάρτυρας από δικαστική ή άλλη Αρχή, για θέματα για τα οποία υποχρεούνται να τηρήσει εχεμύθεια, οφείλει να προβαίνει σε σαφή δήλωση τόσο για την ιδιότητά του όσο και για την υποχρέωσή του αυτή.

Δεν αποτελεί παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας η γνωστοποίηση από τον Κοινωνικό Λειτουργό πληροφοριών ή γεγονότων, όταν η ενέργειά του αποσκοπεί στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής ή την προστασία της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας ανηλίκων».

ΠΔ 23/1992, α. 6 § 1 περ. ε

Στο προεδρικό διάταγμα που αφορά την άσκηση του επαγγέλματος των

κοινωνικών λειτουργιών (ΠΔ 23/1992) αναφέρεται ρητά ότι δεν τίθεται θέμα τήρησης εχεμύθειας όταν κινδυνεύει ανθρώπινη ζωή ή η σωματική και ψυχική ακεραιότητα ανηλίκων.

Ψυχολόγος

«1. Ο Ψυχολόγος πρέπει να τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για όσα μαθαίνει ή αντιλαμβάνεται κατά την άσκηση του επαγγέλματός του.

2. Οι παραβάτες τιμωρούνται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 371 του Ποινικού Νόμου. Οι διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή».

N. 991/1979, α. 9

Ο νόμος 991/1979 που διέπει την άσκηση του επαγγέλματος του ψυχολόγου ορίζει ότι σε σχέση με το επαγγελματικό απόρρητο εφαρμόζεται πλήρως το παραπάνω άρθρο (ΠΚ 371) του Ποινικού Κώδικα, συνεπώς αν ο επαγγελματίας αποβλέπει στη διαφύλαξη έννομου ή γενικά σημαντικού συμφέροντος, δικού του ή άλλου, η παραβίαση του απορρήτου είναι νόμιμη.

Ιατρός

«Η άρση του ιατρικού απορρήτου επιτρέπεται όταν: α) Ο ιατρός αποβλέπει στην εκπλήρωση νομικού καθήκοντος. Νομικό καθήκον συντρέχει όταν η αποκάλυψη επιβάλλεται από ειδικό νόμο, όπως στις περιπτώσεις γέννησης, θανάτου, μολυσματικών νόσων και άλλες, ή από γενικό νόμο, όπως στην υποχρέωση έκτακτης αναγγελίας στην αρχή, όταν ο ιατρός μαθαίνει με τρόπο αξιόπιστο ότι μελετάται κακούργημα ή ότι άρχισε ήδη η εκτέλεσή του και, μάλιστα, σε χρόνο τέτοιο, ώστε να μπορεί ακόμα να προληφθεί η τέλεση ή το αποτέλεσμα του. β) Ο ιατρός αποβλέπει στη διαφύλαξη έννομου ή άλλου δικαιολογημένου, ουσιώδους δημόσιου συμφέροντος ή συμφέροντος του ίδιου του ιατρού ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορεί να διαφυλαχθεί διαφορετικά. γ) Όταν συντρέχει κατάσταση ανάγκης ή άμυνας».

N. 3418/2005, α. 13 § 3

Σύμφωνα με τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, ο ιατρός μπορεί να άρει το απόρρητο μεταξύ άλλων όταν έχει πληροφορηθεί ότι συμβαίνει ή ότι σχεδιάζεται να συμβεί κακούργημα, οπότε και υποχρεούται να το αναγγείλει έγκαιρα στις αρχές. Επίσης, το απόρρητο αίρεται όταν έτσι ο γιατρός προστατεύει έννομο συμφέρον, όπως το έννομο συμφέρον του παιδιού που κακοποιείται ή παραμελείται και έχει δικαίωμα να προστατευτεί, ή και το δημόσιο έννομο συμφέρον, αφού όπως προαναφέρθηκε η κακοποίηση παιδιών αποτελεί μείζον ζήτημα δημόσιας υγείας. Επιπλέον, όταν υπάρχει κατάσταση ανάγκης,

δηλαδή όταν επίκειται κίνδυνος ή είναι παρών για τον ανήλικο, επιτρέπεται η άρση του απορρήτου, εφόσον αυτή αποσκοπεί στην αποτροπή του κινδύνου.

Οδοντίατρος

«Η άρση του οδοντιατρικού απορρήτου επιτρέπεται όταν: α. Ο οδοντίατρος αποβλέπει στην εκπλήρωση νομικού καθήκοντος. Νομικό καθήκον συντρέχει όταν η αποκάλυψη επιβάλλεται από ειδικό νόμο, όπως στις περιπτώσεις γέννησης, θανάτου, μολυσματικών νόσων και άλλων, ή από γενικό νόμο, όπως στην υποχρέωση έγκαιρης αναγγελίας στην αρχή, όταν ο οδοντίατρος μαθαίνει με τρόπο αξιόπιστο ότι μελετάται κακούργημα ή ότι άρχισε ήδη η εκτέλεσή του και μάλιστα σε χρόνο τέτοιο ώστε να μπορεί ακόμη να προληφθεί η τέλεση ή το αποτέλεσμα του. β. Ο οδοντίατρος αποβλέπει στη διαφύλαξη έννομου ή άλλου δικαιολογημένου, ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος, ή συμφέροντος του ίδιου του οδοντίατρου, ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορεί να διαφυλαχθεί διαφορετικά γ. Όταν συντρέχει κατάσταση ανάγκης ή άμυνας».

ΠΔ 39/2009, α. 11 § 3

Κατά τον Κώδικα Οδοντιατρικής Δεοντολογίας επιτρέπεται η άρση του απορρήτου όταν ο οδοντίατρος μαθαίνει με τρόπο αξιόπιστο ότι σχεδιάζεται να συμβεί κακούργημα ή ότι έχει αρχίσει ήδη να συμβαίνει, οπότε και υποχρεούται να το καταγγείλει εγκαίρως στις Αρχές. Επίσης, όπως και με τον γιατρό και ο οδοντίατρος επιτρέπεται να άρει το απόρρητο όταν αποβλέπει έτσι στη διαφύλαξη συμφέροντος ή συμφέροντος, το οποίο δεν μπορεί να προφυλαχθεί διαφορετικά, καθώς επίσης και όταν υπάρχει κατάσταση ανάγκης.

ΕΓΚΛΗΣΗ ΑΠΟ ΑΝΗΛΙΚΟ

Μπορεί ένα ΠΑΙΔΙ να ΚΑΤΑΓΓΕΙΛΕΙ την ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ-ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ του;

«1. Το δικαίωμα της έγκλησης ανήκει στον άμεσα παθόντα από την αξιόποινη πράξη, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά με ειδική διάταξη.

2. Αν ο παθών δεν έχει συμπληρώσει το 12ο έτος της ηλικίας του ή τελεί υπό δικαστική απαγόρευση, το δικαίωμα της έγκλησης έχει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του. Αν ο παθών έχει συμπληρώσει το 12ο έτος της ηλικίας του, το δικαίωμα της έγκλησης έχουν και ο παθών και ο νόμιμος αντιπρόσωπος του, και μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του το δικαίωμα αυτό το έχει μόνο ο παθών.

3. Αν δύο ή περισσότεροι έχουν δικαίωμα έγκλησης, το δικαίωμα αυτό είναι αυτοτελές για τον καθένα».

ΠΚ, α. 118 §§ 1-3

Υπάρχουν περιπτώσεις που ο νόμος απαιτεί έγκληση για να ξεκινήσει ποινική δίωξη. Ωστόσο, τα εγκλήματα που σχετίζονται με την κακοποίηση και παραμέληση παιδιών, όπως προαναφέρθηκε, δίδονται αυτεπάγγελα και άρα η έγκληση είναι προαιρετική.

Το ανήλικο άτομο άνω των 12 ετών μπορεί από μόνο του να αναφέρει το έγκλημα που διαπράχθηκε σε βάρος του.

Κάτω των 12 ετών το δικαίωμα της έγκλησης έχει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του, δηλαδή ο γονέας ή άλλου είδους κηδεμόνας του.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚαΠα

Πώς ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΤΑΙ Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ του ανήλικου θύματος;

Με το άρθρο 20 του νόμου 3500/2006 επιβάλλεται η υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας από τους αστυνομικούς για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Συγκεκριμένα, οι αστυνομικές αρχές που ερευνούν την υπόθεση απαγορεύεται, και μάλιστα με την ποινή της φυλάκισης, να δώσουν στοιχεία στη δημοσιότητα τα οποία μπορεί να αποκαλύψουν την ταυτότητα του θύματος ή του κατηγορουμένου.

Επιπροσθέτως, με το άρθρο 352 Β του Ποινικού Κώδικα που αφορά τα θύματα εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής τιμωρείται με φυλάκιση όποιος από την αναφορά της πράξης μέχρι και την έκδοση της απόφασης δημοσιοποιήσει με οποιονδήποτε τρόπο περιστατικά τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας του ανήλικου θύματος.

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ

Και μετά την ΑΝΑΦΟΡΑ τι ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Ξεκινάει η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Όλα τα εγκλήματα που σχετίζονται με την κακοποίηση και παραμέληση παιδιών, είτε με δράστη μέλος της οικογένειας είτε όχι, διώκονται αυτεπάγγελα (αναφορικά με τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας, πριν από την εφαρμογή του νόμου 3500/2006 έπρεπε το ίδιο το θύμα να καταγγείλει την πράξη εις βάρος του, διαφορετικά δεν ξεκινούσε ποινική δίωξη). Αυτό σημαίνει ότι η δίωξη κινείται ύστερα από αναφορά δημόσιας αρχής ή πολίτη ή άλλη είδηση ότι διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη, όπως για παράδειγμα από προσωπική πληροφόρηση του εισαγγελέα, από επιστολή, ακόμη και ανώνυμη, ή κοινή φήμη, δημοσίευμα στον Τύπο, τηλεοπτική εκπομπή (ΚΠΔ 36). Αν το έγκλημα αφορά ενδοοικογενειακή βία τότε ενημερώνεται και ο Εισαγγελέας Ανηλίκων (ελλείψει αυτού ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών) για να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του παιδιού από τον φερόμενο ως δράστη γονέα.

Αν το έγκλημα είναι αυτόφωρο ή επίκειται άμεσος κίνδυνος από τυχόν καθυστέρηση, τότε διενεργείται άμεσα αστυνομική προανάκριση ώστε να βεβαιωθεί τι έχει συμβεί και ποιος είναι ο δράστης, και ταυτόχρονα ενημερώνεται ο εισαγγελέας ποινικής δίωξης (ΚΠΔ 243 § 2). Σε άλλη περίπτωση ενημερώνεται ο εισαγγελέας και εκείνος διενεργεί προκαταρκτική εξέταση (κυρίως στα κακουργήματα) ώστε να συλλέξει επαρκή στοιχεία που να νομιμοποιούν την άσκηση ποινικής δίωξης (ΚΠΔ 43 § 1). Με την άσκηση της ποινικής δίωξης ο εισαγγελέας δίνει γραπτή παραγγελία στον ανακριτή ή ανακριτικό υπάλληλο (δικαστικός λειτουργός ή αστυνομικός υπάλληλος), όπου αναφέρει και την κατηγορία με το ποινικό αδίκημα το οποίο φέρεται να έχει τελεστεί και τη διάταξη του νόμου που το προβλέπει (ΚΠΔ 243 § 1 και 246, § 1). Αν είναι κακούργημα διατάσσεται κύρια ανάκριση, αν είναι πλημμέλημα διενεργείται προανάκριση. Ο ανακριτής/ανακριτικός υπάλληλος κάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες για να εξακριβωθεί τι έχει συμβεί (ΚΠΔ 239). Αποδει-

κτικά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει είναι: α) οι ενδείξεις, β) η αυτοψία, γ) η πραγματογνωμοσύνη, δ) η ομολογία του κατηγορουμένου, ε) οι μάρτυρες, και στ) τα έγγραφα (ΚΠΔ 178).

Με την ολοκλήρωση της ανακριτικής φάσης ο φάκελος της υπόθεσης μαζί με όλα τα πορίσματα επιστρέφει στον εισαγγελέα, ώστε εκείνος να κάνει πρόταση στο δικαστικό συμβούλιο. Έτσι, μπορεί να προτείνει αιτιολογημένα την απαλλαγή του δράστη από την κατηγορία ή την παραπομπή του στο δικαστήριο (ΚΠΔ 245 και 308). Ειδικά στην περίπτωση της προανάκρισης είναι δυνατόν ο υπαίτιος να παραπεμφθεί απευθείας στο ακροατήριο με την ολοκλήρωση της έρευνας (ΚΠΔ 245, § 1). Το δικαστικό συμβούλιο, αφού διαβάσει το φάκελο και την αιτιολογημένη άποψη του εισαγγελέα, αποφασίζει και εκδίδει βούλευμα (ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένο) είτε απαλλακτικό (η υπόθεση μπαίνει στο αρχείο) είτε παραπεμπτικό (γίνεται δίκη) είτε για διενέργεια περαιτέρω ανάκρισης (επιστροφή του φακέλου στον ανακριτή).

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗΣ

Νομική βοήθεια

«Δικαιούχοι νομικής βοήθειας ως προς τις τυχόν ποινικές και αστικές αξιώσεις τους είναι και τα θύματα των εγκληματικών πράξεων που προβλέπονται στα άρθρα 323, 323 Α, 323 Β εδάφιο α', 324, 339, 342, 348 Α, 351, 351 Α του Ποινικού Κώδικα και στα άρθρα 87 παράγραφοι 5 και 6 και 88 του Ν. 3386/2005, καθώς και τα ανήλικα θύματα των πράξεων που προβλέπονται στα άρθρα 336, 338, 343, 345, 346, 347, 348, 348 Β, 348 Γ και 349 του Ποινικού Κώδικα.»

Ν. 3226/2004, α. 1 § 3

«Ο εισαγγελέας και ο ανακριτής με διάταξη, και το δικαστικό συμβούλιο και το δικαστήριο με απόφαση, μπορούν, αν κριθεί αναγκαίο, να διορίσουν αυτεπαγγέλτως στο ανήλικο θύμα των προαναφερθέντων εγκλημάτων συνήγορο από τον ειδικό πίνακα του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου.»

Ν. 3226/2004, α. 3 § 5

Τα ανήλικα θύματα εγκλημάτων κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας και γενετήσιας αξιοπρέπειας ως προς τις τυχόν αστικές και ποινικές αξιώσεις τους είναι δικαιούχοι νομικής βοήθειας, δηλαδή δικαιούνται διορισμένο δικηγόρο χωρίς καμία χρέωση έπειτα από αίτησή τους. Ωστόσο, ο εισαγγελέας και ο ανακριτής με διάταξη, και το δικαστικό συμβούλιο και το δικαστήριο με απόφαση, μπορούν αν κριθεί αναγκαίο να διορίσουν αυτεπάγγελτα (δηλαδή χωρίς αίτηση του θύματος) στο ανήλικο θύμα των προαναφερόμενων εγκλημάτων συνήγορο από τον ειδικό πίνακα του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου.

Η πρόβλεψη αυτή εισήχθη με την κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων της (ν. 3875/2010) και τροποποιήθηκε με τον Ν. 4267/2014 για

την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών καθώς και της παιδικής πορνογραφίας.

Η νομική βοήθεια παρέχεται ύστερα από αίτηση του δικαιούχου (τουλάχιστον 15 μέρες πριν από την ημέρα της δίκης), στην οποία θα περιγράφονται συνοπτικά το αντικείμενο της δίκης ή της πράξης και τα στοιχεία εκείνα που δικαιολογούν τη χορήγηση της νομικής βοήθειας (ά. 2, § 1, ν. 3226/2004).

Επίσης, δωρεάν νομική βοήθεια ως προς τα ποινικά και αστικά ζητήματα δικαιούνται και οι πολίτες χαμηλού εισοδήματος. Έτσι, ακόμη κι αν δεν πρόκειται για θύματα των προαναφερθέντων εγκλημάτων, μπορεί ακόμη το ανήλικο θύμα να δικαιούται δωρεάν νομική βοήθεια.

Στην περίπτωση αυτή ωστόσο θα πρέπει να προσκομιστούν έγγραφα του γονέα ή νόμιμου αντιπροσώπου του που να αποδεικνύουν το χαμηλό ετήσιο εισόδημα. Βέβαια, εφόσον πρόκειται για ενδοοικογενειακή βία, δεν λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα του υπαιτίου της βίας (άρα ακόμη κι αν ο δράστης είναι οικονομικά ευκατάστατος δεν παίζει ρόλο, παρά μόνο η οικονομική κατάσταση του άλλου γονέα-υποστηρικτικού προς το παιδί).

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς¹

Δωρεάν νομική βοήθεια δίνεται και από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (μέσω προγράμματος το οποίο ωστόσο λειτουργεί αποσπασματικά λόγω έλλειψης χρημάτων), ο ανήλικος δηλαδή έχει τη δυνατότητα να λάβει δωρεάν νομική βοήθεια με άμεσο διορισμό δικηγόρου αναφορικά με ποινικά, αστικά, εργατικά ή διοικητικά ζητήματα. Συγκεκριμένα παρέχεται νομική συνδρομή είτε για εξωδικαστικές ενέργειες είτε για παράσταση στο δικαστήριο.

Κοινωνική Συμπαράσταση

«1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή».

N. 3500/2006, α. 21

1. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιολογητικά για δωρεάν νομική βοήθεια στο www.neagenia.gr

Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθική συμπαράσταση και την αναγκαία υλική συνδρομή από φορείς (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου) που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς και εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι αστυνομικές αρχές που αναλαμβάνουν υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη κατά περίπτωση υποστήριξη και ενίσχυση.

Ευεργέτημα της πενίας

«Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες».

N. 3500/2006, α. 22

Ο νόμος προβλέπει επίσης ότι αν θύματα ενδοοικογενειακής βίας ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων (πολιτικά δικαστήρια) για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης για το συγκεκριμένο περιστατικό και αδυνατούν να πληρώσουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες, τότε με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας (π.χ. παρουσιάζοντας την ιατρική γνωμάτευση για τα σημάδια βίας, καλώντας μάρτυρες) τους παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας.

Θεραπεία του θύματος σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης

«3. Σε ειδική εξέταση της ψυχικής και σωματικής κατάστασης του υποβάλλεται και το ανήλικο θύμα των πράξεων της παραγράφου 1, προκειμένου να κριθεί αν έχει ανάγκη θεραπείας. Η θεραπεία του ανήλικου θύματος διατάσσεται κατά την προδικασία από τον αρμόδιο εισαγγελέα ή αν διενεργείται τακτική ανάκριση, από τον αρμόδιο ανακριτή και κατά την κύρια διαδικασία από το δικαστήριο».

ΠΚ, α. 352 Α § 3

Σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας μπορεί να υποβληθεί το θύμα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης σε ειδική εξέταση για να διαπιστωθεί αν υπάρχει ανάγκη για θεραπεία.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας όσον αφορά τα ανήλικα θύματα κακοποίησης ή παραμέλησης, η οποία θα περιλαμβάνει **ψυχολογική, οικονομική, νομική και κοινωνική υποστήριξη· ενημέρωση και προετοιμασία του παιδιού για τις νομικές εξελίξεις και για τη διαδικασία εξέτασης**, δηλαδή πραγματογνωμοσύνης, ανάκρισης ή εξέτασης ως μάρτυρα με βάση καλές πρακτικές σύμφωνες με το συμφέρον του παιδιού (ειδικά διαμορφωμένοι χώροι, εκπαίδευση εξεταστή, απουσία άλλων διαδίκων)· **υποβολή του παιδιού σε θεραπεία· μέτρα προστασίας του παιδιού:**

- Άμεση εξέταση του παιδιού και της περίπτωσης, για να διαπιστωθεί αν το παιδί είναι ασφαλές.
- Η εδραίωση κανόνων και μεθόδων συνέντευξης του ανήλικου θύματος κατά την ανακριτική και την ακροαματική διαδικασία (από δικηγόρους, δικαστές, ανακριτές, αστυνομικούς υπαλλήλους) σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία και πρακτική.
- Η λεπτομερής θεσμοθέτηση της θεραπείας για τις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητη για το θύμα.
- Η θεσμοθέτηση της διαδικασίας παροχής βοήθειας στα θύματα, ώστε να είναι συγκεκριμένη και να τηρείται κατά πρωτόκολλο.
- Η ενημέρωση των θυμάτων, η οποία δεν θα πρέπει να περιορίζεται στην περίπτωση που το θύμα ζητήσει πληροφορίες, αλλά να αποτελεί πάγια διαδικασία όταν καταφεύγει στην αστυνομία ένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας ή και εκτός οικογένειας κακοποίησης.

Η θεσμοθέτηση ρητώς της υποχρέωσης καταγγελίας από μέρους των επαγγελματιών για περιπτώσεις για τις οποίες έχουν βάσιμους λόγους να πιστεύουν πως το παιδί κακοποιείται ή παραμελείται:

- Υποχρέωση αναφοράς από επαγγελματίες που εργάζονται με και για τα παιδιά και κυρώσεις μη υποβολής ή εκ προθέσεως παράλειψης αναφοράς.

- Νομική ασυλία του επαγγελματία που κάνει την αναφορά.
- Κυρώσεις για τις περιπτώσεις που υποβάλλονται κακόβουλες ή από κερδοσκοπία αναφορές (αντίστοιχες της ψευδούς καταμήνυσης αλλά ειδικά για την κακοποίηση ή παραμέληση παιδιών).

Όταν πρόκειται για κακουργήματα εις βάρος ανηλίκων, να τιμωρείται η μη αναφορά ακόμη κι αν ο δράστης είναι οικείος του εν δυνάμει καταγγέλλοντος (ΠΚ 232, § 2).

Στην περίπτωση που έχει τελεστεί το αδίκημα της αιμομιξίας μεταξύ ανηλίκων συγγενών (ΠΚ 345, § 2) να θεσμοθετηθούν θεραπευτικά μέτρα, όπως προβλέπονται και για την περίπτωση της αποπλάνησης ανηλίκων από ανήλικο (ΠΚ 339, § 2).

Παίρνοντας θέση στην αντιμετώπιση της ΚαΠα-Π

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989) αποτέλεσε το καθοριστικό σημείο στροφής στη θέση που έχουν τα παιδιά στην κοινωνία, όταν από αντικείμενα προστασίας αναγνωρίστηκαν ως υποκείμενα δικαιωμάτων. Στο πρώτο άκουσμα μπορεί να υποτιμάται αυτή η αλλαγή στην αντίληψη και τη νομική πραγματικότητα. Για να το εκτιμήσουμε, ωστόσο, αρκεί να σκεφτούμε ότι τα παιδιά συχνά γίνονται θύματα γιατί οι δράστες πιστεύουν ότι έχουν δικαίωμα εξουσίας πάνω τους, ότι είναι εν δυνάμει άνθρωποι που τους ανήκουν (όχι άνθρωποι).

Για το λόγο αυτό είναι πολύ σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε όλοι ότι τα παιδιά είναι άνθρωποι με αξία, λογική και συναισθήματα. Το γεγονός ότι τελούν σε εξάρτηση από τους ενήλικες προκειμένου να επιβιώσουν και να ζήσουν ομαλά είναι ήδη ο πιο δυνατός παράγοντας επικινδυνότητας για κακοποίηση ή παραμέληση. Η βία κατά των παιδιών, πέρα από κατάφωρη παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού σε θεωρητικό επίπεδο, είναι και ποινικό αδίκημα, συνήθως κακούργημα ή σοβαρό πλημμέλημα, με βάση τους νόμους του κράτους, το οποίο τιμωρείται βαρύτερα από τα αντίστοιχα εγκλήματα κατά ενηλίκων ακριβώς επειδή αναγνωρίζεται η ευάλωτη θέση του παιδιού στην οικογένεια και την κοινωνία.

Είναι απαραίτητη η παρέμβαση για την προστασία του παιδιού, με τιμωρία ή θεραπεία του δράστη και υποστήριξη του παιδιού, για να σταματήσει αφενός η θυματοποίησή του και αφετέρου ο κύκλος της βίας, καθώς ένα παιδί που έχει μεγαλώσει με βία είναι πολύ πιθανό να την αναπαράγει.

Κλείνοντας, αξίζει να τονισθεί ότι πιο σημαντική από κάθε παρέμβαση είναι η πρόληψη. Γιατί; Η κακοποίηση ή παραμέληση παιδιών αποτελεί ζήτημα δημόσιας υγείας, καθώς τραυματίζει τη σωματική και ψυχική υγεία των παι-

διών, αναχαιτίζει την ευημερία τους και προξενεί προβλήματα που χωρίς τη σωστή παρέμβαση ακολουθούν τα παιδιά και στην ενήλικη ζωή τους.

Αν δεν αρκεί να πούμε ότι έτσι παιδιά υποφέρουν, τότε να επισημάνουμε πως σε επίπεδο πολιτικού σχεδιασμού παρατηρείται το γεγονός ότι η κακοποίηση και παραμέληση, καθώς περνά μέσα από τα συστήματα υγείας, δικαιοσύνης, και σωφρονισμού, στοιχίζει στο κράτος υπέρογκα ποσά, τα οποία συνετό είναι να τοποθετούνται στην πρόληψη του φαινομένου.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B. and Lozano, R. (2002). *World Report on violence and health*. World Health Organization, Geneva
- World Health Organization & International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect (2006). *Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence*. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect, Geneva.
- World Health Organization (1999). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*. Geneva, 29-31 March. Document WHO/HSC/PVI/99.1
- World Health Organization (1999). *Recognizes Child Abuse as a Major Public Health Problem*. Press release, WHO/20: 8 April

